

Kryteria oceniania. Zakres podstawowy. III klasa liceum ogólnokształcącego i technikum

Poniższy zestaw wymagań edukacyjnych na poszczególne oceny uwzględnia planowane osiągnięcia ucznia w zakresie wiedzy i umiejętności zawarte w rozkładzie materiału i planie wynikowym zintegrowanym z serią *Ślady czasu*. Zestaw ten to jedynie propozycja. Nauczyciel może wykorzystać przedstawiony podział wymagań w swojej pracy dydaktycznej lub zmodyfikować go tak, by w pełni odpowiadał on specyfice klasy i indywidualnym możliwościom uczniów, z którymi pracuje.

Temat lekcji	Wymagania edukacyjne na poszczególne oceny				
	Poziom konieczny ocena dopuszczająca	Poziom podstawowy ocena dostateczna	Poziom rozszerzający ocena dobra	Poziom dopełniający ocena bardzo dobra	Poziom wykraczający ocena celująca
		Uczeń potrafi to, co na ocenę dopuszczającą, oraz:	Uczeń potrafi to, co na ocenę dostateczną, oraz:	Uczeń potrafi to, co na ocenę dobrą, oraz:	Uczeń potrafi to, co na ocenę bardzo dobrą, oraz:
Europa i świat po kongresie wiedeńskim					
Kongres wiedeński (rozdz. 1)	Uczeń zna: <ul style="list-style-type: none"> • daty: 1814–1815 • postacie: Klemensa von Metternicha, Aleksandra I Romanowa, Charles’a de Talleyranda • państwa uczestniczące w kongresie • założycieli Świątego Przymierza • zmiany terytorialne, które się dokonały w wyniku 	Uczeń zna: <ul style="list-style-type: none"> • postacie: Fryderyka Wilhelma III Hohenzollerna, Franciszka I Habsburga • zasady ładu wiedeńskiego Uczeń rozumie: <ul style="list-style-type: none"> • pojęcia: koncert mocarstw/ kwintet mocarstw, polityka 	Uczeń zna: <ul style="list-style-type: none"> • postacie: Roberta Stewarta, Ludwika XVIII Burbona Uczeń rozumie: <ul style="list-style-type: none"> • pojęcie: Związek Niemiecki • dlaczego na kongresie nie reaktywowano Rzeszy Niemieckiej i nie podjęto decyzji 	Uczeń rozumie: <ul style="list-style-type: none"> • dlaczego Wielka Brytania zabiegała o tzw. strategiczne terytoria na mapie świata Uczeń potrafi: <ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnić, dlaczego dyplomacji Wielkiej Brytanii zależało na realizacji idei 	Uczeń rozumie: <ul style="list-style-type: none"> • pojęcie ekumenizm Uczeń potrafi: <ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnić, jakie dwie nieformalne koalicje zawiązały się jeszcze przed rozpoczęciem obrad kongresu wiedeńskiego • wyjaśnić, dlaczego separatyzm

	<p>postanowień kongresu wiedeńskiego</p> <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcia: równowaga sił, legitymizm, restauracja • cel powstania Świętego Przymierza <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnić główne postanowienia kongresu wiedeńskiego 	<p>reakcji, ład wiedeński/ system wiedeński</p> <ul style="list-style-type: none"> • przyczyny i konsekwencje decyzji podjętych na kongresie wiedeńskim <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • omówić główne zasady, na jakich opierał się ład wiedeński • wskazać na mapie zmiany terytorialne wprowadzone po kongresie wiedeńskim • omówić postanowienia kongresu wiedeńskiego dotyczące ziem polskich 	<p>o powstaniu zjednoczonych Włoch</p> <ul style="list-style-type: none"> • dlaczego kongres wiedeński nazwano „tańczącym kongresem” <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnić rolę władców Rosji, Austrii i Prus w Świętym Przymierzu • wyjaśnić wpływ „stu dni” Napoleona na obrady kongresu wiedeńskiego 	<p>równowagi sił w Europie</p> <ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnić, dlaczego przywrócenie wcześniej panujących dynastii na trony europejskie nie oznaczało powrotu do stanu sprzed 1789 r., czyli do feudalnych stosunków społecznych i dawnych systemów politycznych 	<p>regionalny utrudniał realizację idei zjednoczenia Włoch</p> <ul style="list-style-type: none"> • ocenić, czy słusznie kongres wiedeński jest uważany za najważniejsze spotkanie przywódców XIX-wiecznej Europy
<p>Cywilizacja przemysłowa w pierwszej połowie XIX w. (rozd. 2)</p>	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • daty: 1769, 1825 • postaci: Jamesa Watta, George’a Stephensona, Samuela Morse’a • państwa, w których najwcześniej dokonała się rewolucja przemysłowa • wynalazki, które przyspieszyły proces produkcji • skutki rewolucji przemysłowej <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcia: rewolucja przemysłowa, cywilizacja przemysłowa, wolny rynek, fabryka, parowóz, telegraf, 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • daty: 1807, 1837 • postać: Roberta Fultona • gałęzie przemysłu, które się rozwinęły w wyniku industrializacji <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcia: rewolucja agrarna, płodozmian, parowiec, drobnomieszczaństwo • na czym polegała rewolucja agrarna • wpływ płodozmianu na zwiększenie uprawianego areału <p>Uczeń potrafi:</p>	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • datę: 1785 • postać: Edmunda Cartwrighta • państwa, w których w pierwszej połowie XIX w. nastąpił największy przyrost ludności mieszkającej w miastach <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcia: mechaniczne krosno, omnibus, kultura miejska, margines społeczny, wolne zawody • dlaczego okres przełomu XVIII 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • trasę pierwszego rejsu statkiem parowym • trasę pierwszej towarowej linii kolejowej <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcie: społeczeństwo ery industrialnej • wpływ zmian w gospodarce na życie codzienne ludności <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnić, dlaczego rewolucja przemysłowa przyczyniła się do migracji ludności 	<p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • ocenić konsekwencje rozwoju przemysłu dla środowiska przyrodniczego • scharakteryzować narastanie dysproporcji między strefami rozwoju i zacofania w pierwszej połowie XIX w. • wskazać pozytywne i negatywne konsekwencje rewolucji przemysłowej dla społeczeństwa

	<p>urbanizacja, burżuazja, proletariat, inteligencja</p> <ul style="list-style-type: none"> wpływ rewolucji przemysłowej na gospodarkę dlaczego rewolucja przemysłowa najwcześniej dokonała się w Wielkiej Brytanii wpływ rewolucji przemysłowej na społeczeństwo <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> wyjaśnić, który z wynalazków miał największe znaczenie dla rozwoju cywilizacyjnego w pierwszej połowie XIX w. 	<ul style="list-style-type: none"> wskazać na mapie najważniejsze centra przemysłowe pierwszej połowy XIX w. wskazać na mapie obszary, na których rewolucja przemysłowa dokonała się najpóźniej i na mniejszą skalę wyjaśnić, w jaki sposób wynalazki pierwszej połowy XIX w. przyczyniły się do rozwoju komunikacji i transportu 	<p>i XIX w. oraz pierwszej połowy XIX w. nazywamy wiekiem pary</p> <ul style="list-style-type: none"> przyczyny i następstwa zmian w organizacji procesu produkcji oraz handlu i obrotu pieniędzmi <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> wyjaśnić wpływ rewolucji przemysłowej na krajobraz kulturowy scharakteryzować zmiany struktury społecznej związane z rewolucją przemysłową 		<p>i środowiska naturalnego</p>
<p>Nurty ideowe i kultura w pierwszej połowie XIX w. (rozd. 3)</p>	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> datę: 1848 postacie: Karola Marksa, Fryderyka Engelsa, Wolfganga Amadeusza Mozarta, Ludwiga van Beethovena, Fryderyka Chopina, Giuseppe Verdiego, Eugène'a Delacroix, Francisca Goi, George'a Byrona, Johanna Wolfganga Goethego, Adama Mickiewicza, Wiktora Hugo, Hansa Christiana Andersena oraz ich najważniejsze dokonania 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> postacie: Edmunda Burke'a, Alexisa de Tocqueville'a, Johna Stuarta Milla, Pierre'a Josepha Proudhona, Claude'a Henriego Saint-Simona, Charles'a Fouriera, Roberta Owena, Louisa Auguste'a Blanqui, Jacques'a-Louisa Davida, Friedricha Schillera, Caspara Davida Friedricha oraz ich najważniejsze dokonania 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> datę: 1818 postacie: Bertela Thorvaldsena, Jeana-Auguste'a-Dominique'a Ingres'a, Antonia Canovy, Felixa Mendelssohna-Bartholdy'ego, Gioacchina Rossiniego, Niccola Paganiniego oraz ich najważniejsze dokonania <p>Uczeń rozumie:</p>	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> postacie: Ferenc Liszta, Roberta Schumanna, Johannes Brahmsa, Aleksandra Puszkina, Sándora Petőfi'ego <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> pojęcia: styl biedermeier, marszand dlaczego nastąpił odwrót od klasycyzmu i coraz większą popularnością cieszył się romantyzm 	<p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> wyjaśnić, dlaczego Pierre'a Josepha Proudhona uważa się za prekursora feminizmu wyjaśnić, dlaczego teorie głoszone przez furierystów nie zyskały szerszego poparcia społecznego

	<ul style="list-style-type: none"> • nowe idee społeczno-polityczne, które narodziły się w pierwszej połowie XIX w. • nowe prądy kulturowe pod koniec XVIII i w pierwszej połowie XIX w. <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcia: konserwatyzm, liberalizm, socjalizm, anarchizm, <i>Manifest Komunistyczny</i>, komunizm, klasycyzm, romantyzm <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • podać przykłady dzieł sztuki klasycystycznej i romantycznej 	<ul style="list-style-type: none"> • cechy sztuki klasycystycznej i romantycznej <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcia: falanstery, feminizm, nacjonalizacja, rewolucja socjalna, neoklasycyzm • przyczyny narodzin socjalizmu <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • omówić główne założenia konserwatyizmu i liberalizmu • scharakteryzować idee odwołujące się do kwestii robotniczych • scharakteryzować sztukę klasycystyczną • wymienić główne cechy sztuki romantycznej 	<ul style="list-style-type: none"> • pojęcia: familister, furieryści, sztuka użytkowa • przyczyny narodzin ideologii liberalnej i konserwatywnej • dlaczego anarchiści domagali się likwidacji państwa • różnicę między socjalizmem i komunizmem <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • porównać poglądy socjalistów, komunistów i anarchistów • rozpoznać dzieła malarstwa, rzeźby, architektury klasycystycznej • rozpoznać cechy romantyzmu w sztuce, architekturze, muzyce i literaturze 	<ul style="list-style-type: none"> • przyczyny popularności stylu biedermeier <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • omówić przemiany w kulturze europejskiej pierwszej połowy XIX w. • wyjaśnić przyczyny rozwoju mecenatu mieszczańskiego 	
Kontestacja ładu wiedeńskiego (rozd. 4)	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • daty: 1825, 1830 • postacie: Karola X, Ludwika Filipa I, Mikołaja I • państwa, w których podważano ład wiedeński • przyczyny kontestacji ładu wiedeńskiego • grupy społeczne negujące ład wiedeński 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • daty: 1817, 1834 • postacie: Leopolda I, Giuseppe Mazziniego • okoliczności powstania flagi Niemiec <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcia: karbonariusze, związek burszowski, 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • postać: Wilhelma I <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcia: <i>risorgimento</i>, linia orleańska • dlaczego, początkowo, XIX-wieczny włoski ruch narodowy miał zwolenników tylko wśród elit 	<p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • cele polityczne katolickich Irlandczyków <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnić sens stwierdzenia Klemensa von Metternicha „Kiedy Paryż kichnie, Europa dostaje kataru” 	<p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • symbolikę, którą posługiwali się karbonariusze <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnić symboliczne treści obrazu <i>Wolność wiodąca lud</i>

	<p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcia: rewolucja lipcowa, cenzus majątkowy, dekabryści, kalendarz juliański, katorga • dlaczego Karol X abdykował • dlaczego powstańców, którzy wystąpili przeciw carowi w 1825 r. nazwano dekabrystami <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • scharakteryzować przyczyny, przebieg i skutki rewolucji lipcowej we Francji • wyjaśnić przyczyny walki Belgów o niepodległość • scharakteryzować przyczyny wystąpienia i klęski dekabrystów 	<p>Młoda Europa, Młoda Polska</p> <ul style="list-style-type: none"> • znaczenie wiecu na Górze Wartburskiej dla zjednoczenia Niemiec • dlaczego policja z łatwością inwigilowała środowisko związku burszowskiego • dlaczego Wielka Brytania szybko uznała nowy porządek polityczny we Francji <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnić, dlaczego karbonariusze należeli do kontestatorów ładu wiedeńskiego • wyjaśnić cele i sposób działania Młodej Europy 	<ul style="list-style-type: none"> • dlaczego Austria sprzeciwiała się zjednoczeniu Włoch <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnić, dlaczego w 1830 r. Święte Przymierze poniosło pierwszą poważną porażkę 		<p>(28 lipca 1830 r.) Eugène’a Delacroix</p> <ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnić, dlaczego konstytucja belgijska stała się wzorcem dla nowo powstających aktów prawnych w Europie i na świecie • wyjaśnić, dlaczego Szwajcaria była głównym ośrodkiem europejskich rewolucjonistów
<p>Wiosna Ludów 1848–1849 (rozd. 5)</p>	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • datę: 1848 • postacie: Ludwika Filipa I, Karola Ludwika Napoleona Bonaparte – Napoleona III, Lajosa Kossutha, Józefa Bema <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcia: II Republika Francuska, prezydent, zamach stanu, II Cesarstwo 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • daty: II 1848, III 1848, V 1848, 1848–1849 • postacie: Henryka Dembińskiego, Fryderyka Wilhelma IV, Ferdynanda I, Franciszka Józefa I, Klemensa von Metternicha <p>Uczeń rozumie:</p>	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • daty: 22 II 1848, III 1848–VIII 1849, 1850, 1852 • postacie: Józefa Wysockiego, Iwana Paskiewicza, Josepha Radetzkiego, Ludwika Mierosławskiego, Giuseppe Mazziniego, Giuseppe Garibaldiego, Adama Mickiewicza 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • postacie: Wojciecha Chrzanowskiego, króla Sycylii Karola Alberta, papieża Piusa IX <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcia: Landtag, patent, rząd republiki rzymskiej <p>Uczeń potrafi:</p>	<p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • dokonać bilansu wystąpień rewolucyjnych w czasie Wiosny Ludów w Europie • opisać rolę prasy w propagowaniu haseł Wiosny Ludów

	<p>Francuskie, Korona św. Stefana</p> <ul style="list-style-type: none"> • dlaczego krytykowano Ludwika Filipa I • dlaczego Karol Ludwik Napoleon Bonaparte wygrał wybory prezydenckie • dlaczego Polacy wsparli Węgrów w ich walce o niepodległość <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnić cele polityczne różnych narodów i grup społecznych walczących w czasie Wiosny Ludów • wskazać na mapie kraje, które objęła Wiosna Ludów 	<ul style="list-style-type: none"> • pojęcia: monarchia lipcowa, rewolucja lutowa, Zgromadzenie Prawodawcze, powszechne głosowanie, kadencja, plebiscyt, parlament frankfurcki, abdykacja • przyczyny rywalizacji między Berlinem i Wiedniem o kształt przyszłych Niemiec • dlaczego Fryderyk Wilhelm IV nie przyjął korony niemieckiej oferowanej przez parlament frankfurcki • przyczyny uwłaszczenia chłopów w Austrii • przyczyny abdykacji Ferdynanda I • symbolikę węgierskiej flagi <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • scharakteryzować ogólnoeuropejskie tendencje sprzyjające wybuchowi Wiosny Ludów • omówić wydarzenia rewolucji lutowej we Francji • wymienić przyczyny wybuchu Wiosny Ludów w Niemczech i monarchii Habsburgów 	<p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcia: bankiety polityczne, warsztaty narodowe, rewolucja marcowa, uwłaszczenie chłopów, legion Mickiewicza • znaczenie powiedzenia: „Widać, że cesarz nie zamarzył pod Moskwą” • dlaczego powstanie węgierskie zakończyło się klęską <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnić, dlaczego Rosja podjęła interwencję przeciwko powstaniu węgierskiemu • wyjaśnić cele Polaków walczących we Włoszech w legionie utworzonym przez Adama Mickiewicza 	<ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnić stanowisko polityczne władcy Sardynii Karola Alberta i papieża Piusa IX w czasie Wiosny Ludów • wskazać na mapie Frankfurt, Preszburg, Custozę, Novarę • wymienić państwa europejskie, w których nie doszło w latach 1848–1849 do wystąpień rewolucyjnych i wyjaśnić, dlaczego tak się stało • scharakteryzować udział Polaków w europejskiej Wiosnie Ludów 	
--	---	---	---	---	--

		<ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnić, dlaczego obrady parlamentu we Frankfurcie zakończyły się niepowodzeniem 			
Ameryka Północna i Południowa w pierwszej połowie XIX w. (rozdz. 6)	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • tzw. amerykańskie cechy: etos pracy, duch pionierski, kult wzajemnej pomocy i indywidualnego sukcesu <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcia: kampania wyborcza, farmy, stany, • wpływ rozbudowy infrastruktury kolejowej na rozwój Stanów Zjednoczonych <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnić, jakie czynniki miały wpływ na wzrost populacji USA w pierwszej połowie XIX w. 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • daty: 1812–1814 • czas powstania hymnu narodowego i flagi Stanów Zjednoczonych <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcia: mormoni, amerykańska tożsamość • rolę akcji osiedleńczej, aneksji, wojen w zwiększaniu terytorium Stanów Zjednoczonych <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnić wpływ rewolucji przemysłowej na rozwój gospodarczy USA w pierwszej połowie XIX w. 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • daty: 1836, 1850 <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • wskazać na mapie stany Teksas i Kalifornię przyłączone do USA po wojnie z Meksykiem 	<p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • że rozrost terytorialny USA dokonywał się kosztem ludności autochtonicznej – Indian <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • scharakteryzować rozwój terytorialny USA w pierwszej połowie XIX w. 	<p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • dlaczego Polacy wysłani na Santo Domingo w celu tłumienia powstania niewolników przyłączyli się do miejscowej ludności <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • porównać proces demokratyzacji USA z procesem demokratyzacji w państwach europejskich w pierwszej połowie XIX w.

Ziemie dawnej Rzeczypospolitej w latach 1815–1848

Ziemie dawnej Rzeczypospolitej w latach 1815–1830 (rozdz. 7)	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • datę: 1815 • postacie: cara Aleksandra I/ króla Aleksandra II, wielkiego księcia Konstantego, Adama Mickiewicza, 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • daty: 1816, 1818, 1828 • postacie: Adama Jerzego Czartoryskiego, Tadeusza Czackiego, Tomasza Zana, Alojzego Felińskiego, 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • daty: 1817, 1825 • postacie: Józefa Maksymiliana Ossolińskiego, Antoniego Radziwiłła, 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • postacie: Stanisława Skarbka, Leona Ludwika Sapiehy, Ludwika Geyera, Stanisława Kostki Potockiego 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • postacie: Stanisława Wodzickiego, Rajmunda Rembienińskiego <p>Uczeń rozumie:</p>
--	--	--	---	--	--

	<p>Juliusza Słowackiego, Nikolaja Nowosilcowa, Franciszka Ksawerego Druckiego-Lubeckiego, Fryderyka Chopina</p> <ul style="list-style-type: none"> • decyzje kongresu wiedeńskiego w sprawie ziem polskich • główne postanowienia zawarte w konstytucji Królestwa Polskiego • zasięg terytorialny i położenie na mapie Wielkiego Księstwa Poznańskiego, Wolnego Miasta Krakowa/ Rzeczpospolitej Krakowskiej, Królestwa Polskiego/Kongresowego <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcia: Wielkie Księstwo Poznańskie, Wolne Miasto Kraków/ Rzeczpospolita Krakowska, Królestwo Polskie/ Kongresowe, autonomia, namiestnik, Kresy, konstytucja oktrojowana, Rada Stanu, immunitet parlamentarny, Rada Administracyjna, Uniwersytet Warszawski/ Aleksandryjski • dlaczego nadzieje Polaków na restytucję Rzeczpospolitej podczas kongresu wiedeńskiego nie zostały spełnione 	<p>Juliana Ursyna Niemcewicza, Stanisława Staszica</p> <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcia: gubernie zachodnie, ziemie zabrane, kurator, Liceum Krzemienieckie, Towarzystwo Filomatyczne, Towarzystwo Filaretów, Bank Polski, Giełda Kupiecka, polityka etatystyczna, Kanał Augustowski, Towarzystwo Przyjaciół Nauk • różnicę w sytuacji politycznej ziem zabranych i Królestwa Polskiego • dlaczego ukaz carski zabronił działalności Towarzystwa Filomatycznego i Towarzystwa Filaretów <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • omówić kompetencje władcy w świetle konstytucji Królestwa Polskiego w 1815 r. • wymienić swobody obywatelskie, które konstytucja gwarantowała 	<p>Józefa Zajączka, Jana i Jędrzeja Śniadeckich</p> <ul style="list-style-type: none"> • herb Królestwa Polskiego <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcia: Królestwo Galicji i Lodomerii, gubernator, Galicyjski Sejm Stanowy, Zakład Narodowy im. Ossolińskich, Uniwersytet Lwowski, komisarze państw zaborczych, landrat, Uniwersytet Wileński, Towarzystwo Kredytowe Ziemskie w Warszawie • w czym przejawiała się autonomia Wielkiego Księstwa Poznańskiego w ramach Królestwa Prus • na czym miała polegać „opieka trzech mocarstw” nad Rzeczpospolitą Krakowską <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • scharakteryzować sytuację polityczną ziem polskich wchodzących w skład zaboru pruskiego 	<p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcia: Galicyjskie Towarzystwo Gospodarcze, Galicyjskie Towarzystwo Kredytowe Ziemskie, minister wyznań i oświecenia publicznego, Łódzki Okręg Przemysłowy, lojalizm • dlaczego Galicja do lat 50. XIX w. była najbardziej zapóźnionym cywilizacyjnie i kulturowo obszarem ziem polskich • dlaczego pieśń <i>Boże, coś Polskę...</i> była manifestem lojalizmu wobec króla Aleksandra II (cara Aleksandra I) <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnić, w jaki sposób herb Królestwa Polskiego ukazuje zależność Królestwa Kongresowego od Imperium Rosyjskiego • wyjaśnić znaczenie Lwowa jako stolicy Królestwa Galicji i Lodomerii 	<ul style="list-style-type: none"> • pojęcia: Zgromadzenie Reprezentantów, Senat Rządzący • znaczenie Rzeczpospolitej Krakowskiej dla polskiego życia kulturalnego i patriotycznego <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • omówić sytuację polityczną Rzeczpospolitej Krakowskiej • ocenić stosunek Polaków do cara Aleksandra I • ocenić politykę cara Aleksandra I wobec Królestwa Polskiego
--	---	---	--	---	--

	<ul style="list-style-type: none"> • rolę Franciszka Ksawerego Druckiego-Lubeckiego w rozwoju gospodarczym Królestwa Polskiego • dlaczego Uniwersytet Warszawski nazywano Aleksandryjskim <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • omówić postanowienia kongresu wiedeńskiego w sprawie podziału Księstwa Warszawskiego • opisać ustrój Królestwa Polskiego 	<p>mieszkańcom Królestwa Polskiego</p> <ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnić, jaką rolę w zachowaniu polskiej kultury na ziemiach zabranych odegrało Liceum Krzemienieckie • omówić sytuację chłopów w Królestwie Polskim 	<ul style="list-style-type: none"> • wymienić postanowienia władz pruskich dotyczące organizacji Wielkiego Księstwa Poznańskiego • ocenić działalność Franciszka Ksawerego Druckiego-Lubeckiego w dziedzinie gospodarki w Królestwie Polskim 	<ul style="list-style-type: none"> • wskazać na mapie Wielkie Księstwo Poznańskie, Wolne Miasto Kraków/ Rzeczpospolitą Krakowską, Królestwo Polskie/ Kongresowe, Królestwo Galicji i Lodomerii, okręg tarnopolski, Wieliczkę, obwód białostocki, Lwów, Krzemieniec, Wilno, Łódzki Okręg Przemysłowy, Kanał Augustowski 	
Powstanie listopadowe (rozd. 8)	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • daty: 29/30 XI 1830, X 1831 • postacie: Mikołaja I, Piotra Wysockiego, Józefa Chłopickiego, Jana Skrzyneckiego, Józefa Sowińskiego, Emilii Plater • przyczyny wybuchu powstania listopadowego • miejsca najważniejszych bitew w czasie powstania listopadowego • konsekwencje powstania <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcia: konspiracja, działalność spiskowa, sprzysiężenie Wysockiego, Szkoła Podchorążych Piechoty, noc listopadowa, 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • daty: XII 1828, 25 I 1831 • postacie: Nikołaja Nowosilcowa, Adama Jerzego Czartoryskiego, Ignacego Prądzyńskiego, Jana Krukowieckiego, Joachima Lelewela <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcia: dyktator, detronizacja, Rząd Narodowy, kunktator, naczelny wódz • międzynarodowy kontekst sytuacji politycznej w Królestwie Polskim w 1830 r. 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • daty: 1819, II 1831 • postacie: Józefa Zaliwskiego, feldmarszałka Iwana Dybicza, Józefa Bema, Iwana Paskiewicza, Józefa Dwernickiego <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcia: cenzura, opozycja legalna, belwederczycy • przyczyny narastania nastrojów opozycyjnych w Królestwie Polskim w latach 1819–1830 • przyczyny klęski opozycji sejmowej 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • daty: 20 XII 1830, V 1831 • postacie: Stanisława Potockiego, Maurycego Mochnackiego, Macieja Rybińskiego <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcia: morale wojskowych, rebelia, Statut organiczny, noc paskiewiczowska, unifikacja • dlaczego wojskowi spiskowcy nie chcieli uczestniczyć w wykonaniu wyroku na wielkiego księcia Konstantego 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • postacie: Dezyderygo Chłapowskiego, Wacława Tokarza <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • znaczenie powstania listopadowego dla polskiej literatury i sztuki doby romantyzmu <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • ocenić postawę przywódców i elit politycznych w trakcie powstania • rozstrzygnąć, czy powstanie

	<p>zesłania, konfiskaty, emigracja, stan wojenny, Cytadela</p> <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> wymienić cele, jakie chcieli osiągnąć członkowie spisku podchorążych wymienić represje popowstaniowe w Królestwie Polskim i na ziemiach zabranych 	<p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> scharakteryzować przyczyny wybuchu powstania listopadowego przedstawić przebieg nocy listopadowej wyjaśnić przyczyny detronizacji cara Mikołaja I i dynastii Romanowów 	<ul style="list-style-type: none"> przyczyny braku rozwiązania sprawy chłopskiej przez sejm w czasie powstania <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> wskazać na planie Warszawy obiekty związane z nocą listopadową oraz trasę, którą podążali spiskowcy wskazać na mapie Warszawę, Stoczek Łukowski, Olszynkę Grochowską, Iganie, Ostrołękę, a na planie Warszawy Redutę Ordonu i Kościół św. Wawrzyńca na Woli 	<ul style="list-style-type: none"> dlatego o sukcesie nocy listopadowej przesądziło zdobycie Arsenału znaczenie regularnej armii w prowadzeniu działań zbrojnych <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> omówić międzynarodową reakcję na powstanie przedstawić przebieg walk zbrojnych w czasie powstania 	<p>listopadowe miało szanse powodzenia, oraz uzasadnić swoją decyzję</p> <ul style="list-style-type: none"> wymienić utwory literackie, obrazy, pomniki tematycznie związane z powstaniem listopadowym
<p>Wielka Emigracja (rozd. 9)</p>	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> datę: 1831 postacie: Adama Jerzego Czartoryskiego, Ignacego Prądzyńskiego, Józefa Dwernickiego, Józefa Bema, Fryderyka Chopina, Adama Mickiewicza, Juliusza Słowackiego, Cypriana Kamila Norwida państwa, w których osiedliło się najwięcej powstańców wybitnych twórców kultury polskiej przebywających na emigracji po powstaniu listopadowym 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> daty: 1832, 1836 postać: Joachima Lelewela <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> pojęcia: Towarzystwo Demokratyczne Polskie, Centralizacja, agenci dyplomatyczni, Wielki manifest <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> scharakteryzować program polityczny środowiska skupionego 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> datę: 1835 <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> pojęcia: Towarzystwo Historyczno-Literackie, katedra kultury i literatur słowiańskich wpływ pochodzenia społecznego przywódców na programy ugrupowań Wielkiej Emigracji <p>Uczeń potrafi:</p>	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> postać: Andrzeja Towiańskiego <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> pojęcie: mesjanizm, co oznacza sformułowanie: Polska „Chrystusem narodów” <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> wyjaśnić ideę polskiego mesjanizmu 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> postacie: Adama Gurowskiego, Jana Nepomucena Janowskiego, Władysława Zamoyskiego, Janusza Woronicza <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> ocenić, który z programów polskich ugrupowań politycznych działających na emigracji miał największe szanse

	<p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcia: Wielka Emigracja, Hotel Lambert, emisariusze, legiony, promocja kultury, mecenat artystyczny, Biblioteka Polska, trójzaborowe powstanie, uwłaszczenie chłopów • dlaczego emigracja po powstaniu listopadowym nosi nazwę Wielkiej <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnić, jaką rolę w kształtowaniu życia Polaków na emigracji odegrał Hotel Lambert 	<p>wokół księcia Adama Jerzego Czartoryskiego</p> <ul style="list-style-type: none"> • omówić wizję Polski przedstawioną w Wielkim manifeście Towarzystwa Demokratycznego Polskiego 	<ul style="list-style-type: none"> • opisać rolę Paryża jako centrum życia kulturalnego Polaków na emigracji • wskazać na mapie główne ośrodki Wielkiej Emigracji 		<p>powodzenia, i uzasadnić swoją decyzję</p>
<p>Powstanie krakowskie. Wiosna Ludów na ziemiach polskich (rozd. 10)</p>	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • daty: 1846, 1848 • postacie: Szymona Konarskiego, Ludwika Mierosławskiego, Jakuba Szeli, Edwarda Dembowskiego, Józefa Bema, Adama Mickiewicza • przyczyny wybuchu powstania krakowskiego i rabacji galicyjskiej • miejsca, w których doszło do wystąpień na ziemiach polskich w czasie Wiosny Ludów 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • daty: II–III 1846, III 1848, III–V 1848, V 1848 • postacie: Piotra Ściegiennego, Wiktora Heltmana, Henryka Dembińskiego • Polaków, którzy uczestniczyli w Wiośnie Ludów poza ziemią polskimi <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcia: cyrkuł, Towarzystwo Demokratyczne Polskie, Wielkie Księstwo 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • postacie: Jana Tyssowskiego, Wojciecha Chrzanowskiego <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcia: Stowarzyszenie Ludu Polskiego, Centralizacja Poznańska, Związek Plebejuszy, egoizm narodowy, Główna Rada Ruska we Lwowie • dlaczego powstanie chłopów 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • postacie: Franza Stadiona, Aleksandra Fredry <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • grę polityczną, którą wobec polskich oddziałów w Wielkopolsce prowadziły władze pruskie w 1848 r. • w jaki sposób Austriacy wykorzystali Rusinów do osłabienia polskiego ruchu narodowego w czasie Wiosny Ludów 	<p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • dlaczego wśród niemieckich liberałów i demokratów zwyciężył egoizm narodowy i nastroje nacjonalistyczne <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • przedstawić różne postawy polskich chłopów w Galicji wobec sprawy odzyskania niepodległości • wyjaśnić, jaką rolę w węgierskiej

	<ul style="list-style-type: none"> • następstwa wystąpień niepodległościowych Polaków w 1846 i 1848 r. <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcia: emisariusz, świadomość narodowa, rabacja galicyjska, Wolne Miasto Kraków, Rząd Narodowy w Krakowie, procesja, powstanie krakowskie, powstanie wielkopolskie, nacjonalizm, uwłaszczenie chłopów, gubernator • znaczenie hasła „z polską szlachtą polski lud” dla walki o niepodległość • znaczenie hasła „za naszą i waszą wolność” <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnić, na czym polegała działalność emisariuszy • scharakteryzować okoliczności wybuchu i skutki rabacji galicyjskiej • wymienić następstwa Wiosny Ludów na ziemiach polskich 	<p>Krakowskie, Komitet Narodowy w Poznaniu, Legion Mickiewicza, obywatelskie komitety narodowe, gwardie narodowe, Komitet Narodowy w Krakowie</p> <ul style="list-style-type: none"> • dlaczego emisariusze propagowali hasło „przez lud dla ludu” • dlaczego urzędnikom austriackim udało się podburzyć chłopów galicyjskich przeciwko szlachcie • dlaczego Edwarda Dembowskiego nazywano „czerwonym kasztelanem” <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • opisać działalność konspiracyjną na ziemiach polskich przed Wiosną Ludów • przedstawić przyczyny wybuchu, przebieg i konsekwencje powstania krakowskiego • wymienić decyzje zawarte w Manifeście Rządu Narodowego Rzeczypospolitej Polskiej w Krakowie 1846 r. • omówić stosunek władz austriackich do Jakuba Szeli 	<p>z Chochołowa było przeciwieństwem rabacji galicyjskiej</p> <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnić rolę Edwarda Dembowskiego w powstaniu krakowskim • wyjaśnić, na jakich zasadach przeprowadzono uwłaszczenie chłopów w Galicji • wyjaśnić, dlaczego w zaborze rosyjskim nie doszło do wystąpień społecznych i narodowych w czasie Wiosny Ludów • wskazać na mapie obszar, na którym doszło do wystąpień chłopskich w czasie rabacji galicyjskiej oraz objętych powstaniem wielkopolskim i powstaniem krakowskim, a także Tarnów, Chochołów, Miłosław, Sokołów, Poznań, Kraków, Lwów 	<p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • omówić przebieg Wiosny Ludów na ziemiach polskich • wyjaśnić, w jaki sposób Polacy odwoływali się do haseł europejskiej Wiosny Ludów 	<p>kulturze pamięci odgrywa generał Józef Bem</p>
--	--	---	---	--	---

<p>Spółeczeństwo i gospodarka na ziemiach polskich w pierwszej połowie XIX w. (rozdz. 11)</p>	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • daty: 1842, 1848, 1851 • postaci: Dezyderego Chłapowskiego, Hipolita Cegielskiego • główne ośrodki przemysłowe na ziemiach polskich • największe miasta na ziemiach polskich w pierwszej połowie XIX w. • zmiany w rolnictwie na ziemiach polskich w pierwszej połowie XIX w. <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcia: industrializacja, Zagłębie Dąbrowskie, Huta Bankowa, Zagłębie Staropolskie, Bank Polski, granica celna, Kolej Warszawsko-Wiedeńska, burżuazja, inteligencja, proletariat, manufaktura, praca organiczna, organicznicy • znaczenie rozwoju kolei dla rozwoju gospodarczego ziem polskich • wpływ uwłaszczenia chłopów na migrację ludności ze wsi do miast <p>Uczeń potrafi:</p>	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • daty: 1823, 1834 • postaci: Andrzeja Zamoyskiego, Karola Marcinkowskiego • instytucje na terenie Wielkopolski wspierające polską działalność gospodarczą i polską kulturę <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcia: galanteria metalowa, klemensowczycy, latyfundia rolno-spożywcze, Ziemstwo Kredytowe, Bazar • wpływ inwestora państwowego na rozwój przemysłu w Królestwie Polskim • wpływ industrializacji na zmiany społeczne <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • scharakteryzować strukturę społeczną Królestwa Polskiego w pierwszej połowie XIX w. • przedstawić najważniejsze inwestycje gospodarcze w Królestwie Polskim • przedstawić warunki panujące na galicyjskiej 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • daty: 1816, 1846 • postać: Jana Koźmiana <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcia: akt regulacyjny, edykt królewski, edykt regulacyjny • przyczyny zmian w strukturze wielkości gospodarstw chłopskich w Wielkopolsce • znaczenie rozwoju gospodarczego zaboru pruskiego dla utrzymania polskości tych ziem • wpływ wprowadzenia powszechnego obowiązku szkolnego w Prusach na likwidację problemu analfabetyzmu w zaborze pruskim i rozwój cywilizacyjny tych ziem <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • porównać rozwój przemysłu ciężkiego w Zagłębiu Dąbrowskim i Zagłębiu Staropolskim • wyjaśnić wpływ zniesienia granicy celnej między 	<p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • wpływ budowy Cytadeli w Warszawie na kierunki rozwoju miasta <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • scharakteryzować rozwój Warszawy w pierwszej połowie XIX w. • wyjaśnić znaczenie Kolei Warszawsko-Wiedeńskiej dla mieszkańców i rozwoju gospodarczego ziem polskich • scharakteryzować narodziny idei pracy organicznej • omówić, w jaki sposób w Wielkopolsce realizowano ideę pracy organicznej • analizować źródła statystyczne dotyczące demografii, urbanizacji, gospodarki, poziomu życia na ziemiach polskich w pierwszej połowie XIX w. • wskazać na mapie Zagłębie Dąbrowskie, Będzin, Czeladź, Dąbrowę – Hutę Bankową, Zagłębie Staropolskie, Kielce, Suchedniów, rzekę 	<p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • ocenić zasługi Andrzeja Zamoyskiego dla rozwoju nowoczesnej myśli ekonomicznej na ziemiach polskich • przedstawić rolę klemensowczyków w przemianach na polskiej wsi w pierwszej połowie XIX w. • porównać warunki uwłaszczenia chłopów w Galicji i Wielkim Księstwie Poznańskim • przedstawić dokonania gospodarcze i społeczne przedsiębiorczych Wielkopolan w pierwszej połowie XIX w. • porównać poziom rozwoju gospodarczego ziem polskich w poszczególnych zaborach
---	---	---	--	---	--

	<ul style="list-style-type: none"> wyjaśnić, w jakim celu powołano do życia poznański Bazar 	wsi w pierwszej połowie XIX w.	Królestwem Polskim a Cesarstwem Rosyjskim na rozwój gospodarczy Królestwa Polskiego	Kamienną, Warszawę, Żyrardów, Częstochowę, Sosnowiec, Szczepieszyn (Klemensów)	
Kultura na ziemiach dawnej Rzeczypospolitej w pierwszej połowie XIX w. (rozdz. 12)	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> daty: 1800, 1822 postacie: Stanisława Staszica, Fryderyka Chopina, Stanisława Moniuszki, Adama Mickiewicza, Juliusza Słowackiego, Zygmunta Krasińskiego, Joachima Lelewela, Cypriana Kamila Norwida, Aleksandra Fredry – ich dzieła i dokonania <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> pojęcia: klasycyzm, romantyzm, wieszcz <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> wymienić główne nurty kultury polskiej w pierwszej połowie XIX w. omówić główne cechy polskiego romantyzmu 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> daty: 1807–1814 postacie: Izabeli Czartoryskiej, rodzinę Raczyńskich, Samuela Bogumiła Lindego, Juliana Ursyna Niemcewicza, Wojciecha Bogusławskiego, Józefa Ignacego Kraszewskiego, Narcyzy Żmichowskiej – ich dzieła i dokonania <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> pojęcia: mecenat artystyczny, Towarzystwo Przyjaciół Nauk, Teatr Narodowy, Biblioteka Raczyńskich <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> wymienić główne ośrodki życia umysłowego, kulturalnego i artystycznego na ziemiach polskich w pierwszej połowie XIX w. 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> datę: 1818 postacie: Heleny Radziwiłłowej, Józefa Elsnera, Seweryna Goszczyńskiego, Jakuba Kubickiego, Alojzego Felińskiego – ich dzieła i dokonania <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> dłaczego Puławy nazywano polskimi Atenami znaczenie opracowania i publikacji <i>Słownika języka polskiego</i> przez Samuela Bogumiła Lindego <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> omówić rolę mecenatu arystokratycznego w rozwoju kultury polskiej pod zaborami wskazać elementy charakterystyczne dla architektury klasycystycznej w bryle budynku Belwederu (lub na 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> postacie: Kajetana Koźmiana, Jana Pawła Woronicza, Piotra Michałowskiego, Henryka Rodakowskiego – ich dzieła i dokonania <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> jak klęska powstania listopadowego wpłynęła na kulturę polską <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> omówić znaczenie rezydencji Czartoryskich w Puławach dla zachowania kultury pod zaborami ocenić rolę Stanisława Staszica w rozwoju polskiej nauki pierwszej połowy XIX w. 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> postacie: Kazimierza Brodzińskiego, Abrahama Sterna <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> rolę prac Joachima Lelewela w polskiej historiografii <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> wyjaśnić, na czym polegał spór klasyków z romantykami wymienić wynalazki Abrahama Sterna wyjaśnić rolę salonów literackich

		<ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnić, na czym polegała działalność Towarzystwa Przyjaciół Nauk 	<ul style="list-style-type: none"> • przykłady innej budowli • wymienić najważniejszych twórców klasycystycznych i romantycznych oraz ich dzieła 		
--	--	--	--	--	--

Europa i świat w drugiej połowie XIX i na początku XX w.

Wojna krymska (rozd. 13)	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • daty: 1853, 1856 • postaci: Mikołaja I, Napoleona III, Aleksandra II, Adama Jerzego Czartoryskiego, Adama Mickiewicza • przyczyny i rezultat wojny krymskiej • uczestników wojny krymskiej <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcia: cenzura, cieśniny czarnomorskie, strefa zdemilitaryzowana, autonomia, agitacja, dywersja, odwilż posewastopolska, poddaństwo, uwłaszczenie, samodzielnictwo, szpitale polowe 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • daty: 1854, 1855 • postać: lorda Palmerstona • żądania, które Rosja postawiła Turcji <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcia: „żandarm Europy”, kongres paryski, ukaz, autokratyczny sposób rządzenia • dlaczego Mikołaja I nazywano „żandarmem Europy” • cele polityki imperialnej Rosji • jak zmieniłaby się pozycja Turcji, gdyby spełniła ona żądania Rosji • dlaczego Wielka Brytania, Francja, 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • daty: 1859, 1861 • postać: Aleksandra Walewskiego • skutki wojny krymskiej <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcia: panslawizm, idea Trzeciego Rzymu, mir, Gospodarstwo Mołdawskie, Gospodarstwo Wołoskie, Księstwo Rumunii • rolę idei Trzeciego Rzymu w polityce Rosji • dlaczego Mikołaj I nazwał Turcję „konającym człowiekiem” 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • postać: Aleksandra Hercena <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcia: szok pourazowy, narkoza eterowa, szkoła pielęgnarska, „cienka czerwona linia” • cele polityczne Aleksandra Hercena • znaczenie oblężenia Sewastopola dla rezultatu wojny krymskiej <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnić, jakie nadzieje wiąźali Polacy z wybuchem wojny krymskiej • wskazać na mapie Sewastopol, Mołdawię, 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • postaci: Aleksandra Mienszykowa, Michała Czajkowskiego (Sadyka Paszę) <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcia: Dywizja Kozaków Sułtańskich, Pułk Kozaków Sułtańskich, kondotierzy • dlaczego porażka sprawy polskiej w czasie wojny krymskiej osłabiła Hotel Lambert <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • omówić sposoby zaangażowania Polaków po stronie
--------------------------	---	--	---	--	--

	<p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> wymienić przyczyny wojny krymskiej wyjaśnić skutki wojny krymskiej 	<p>papiestwo i Królestwo Sardynii zdecydowały się na udział w wojnie krymskiej</p> <ul style="list-style-type: none"> wpływ wojny krymskiej na Święte Przymierze <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> wyjaśnić genezę wojny krymskiej scharakteryzować interesy państw uczestniczących w wojnie krymskiej przedstawić główne reformy Aleksandra II wymienić postanowienia kongresu paryskiego 1856 r. 	<ul style="list-style-type: none"> rolę floty czarnomorskiej w basenie Morza Czarnego dlaczego Rosja szerzyła ideę panslawizmu jaką rolę odgrywało prawosławie w zbliżeniu Rosji i Słowian na Bałkanach <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> wyjaśnić, na jakich zasadach przeprowadzono uwłaszczenie chłopów w Rosji przedstawić wpływ wojny krymskiej na dążenia niepodległościowe ludów bałkańskich 	<p>Wołoszczyznę, Synopę, Bosfor, Dardanele</p>	<p>mocarstw zachodnich i Turcji</p>
<p>Wojna secesyjna (rozd. 14)</p>	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> daty: 1860, 1865 postacie: Abrahama Lincolna, Jeffersona Davisa, rodziny Rockefellerów przyczyny wybuchu wojny secesyjnej skutki wojny secesyjnej <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> pojęcia: Unia, państwo federacyjne, stan, abolicja, 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> daty: 1862, 1863 postacie: Roberta Lee, Thomasa Jacksona, Ulyssesa Granta, Williama Shermana <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> pojęcia: stany wolne, stany niewolnicze, republikanie, demokraci, Konfederacja, unioniści, 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> datę: 1861 postacie: Davida Portera <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> pojęcia: Amerykańskie Stowarzyszenie Antyniewolnicze, Skonfederowane Stany Ameryki, taktyka spalonej ziemi, złoty wiek Ameryki, magnaci prasowi, 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> datę: 1867 postacie: rodziny Morganów, Carnegie, Williama Henry’ego Sewarda, Nathana Bedforda Forresta <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> pojęcia: Ku Klux Klan, rasizm, lincz, karabin wielostrzałowy 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> postacie: Winfielda Scotta <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> pojęcie: plan anakondy, system łupów <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> podać przykłady działalności filantropijnej

	<p>secesja, jankesi, konfederacji, amnestia, XIII poprawka do konstytucji, segregacja rasowa, rezerwaty</p> <ul style="list-style-type: none"> wpływ problemu niewolnictwa na wybuch wojny secesyjnej w USA różnice społeczno-gospodarcze między Północą i Południem <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> wskazać walczące strony w czasie wojny secesyjnej wymienić konsekwencje wojny secesyjnej 	<p>Proklamacja emancypacji</p> <ul style="list-style-type: none"> dlatego Południe sprzeciwiało się zniesieniu niewolnictwa dlatego Abraham Lincoln jest postrzegany jako męczennik walki o prawa człowieka <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> wyjaśnić przyczyny wojny secesyjnej scharakteryzować przebieg walk w trakcie wojny domowej w USA przedstawić główne założenia konstytucji Skonfederowanych Stanów Ameryki 	<p>lobbying, rekin biznesu, kongresmen</p> <ul style="list-style-type: none"> dlatego po zakończeniu wojny secesyjnej rozpoczął się okres zwany złotym wiekiem Ameryki <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> omówić znaczenie wojny secesyjnej dla zniesienia niewolnictwa w Stanach Zjednoczonych wymienić prawa, które na mocy Proklamacji zniesienia niewolnictwa uzyskali czarnoskórzy mieszkańcy Ameryki 	<ul style="list-style-type: none"> dlatego wojna secesyjna pochłonęła aż 600 tys. ofiar, a ok. 1 mln żołnierzy zostało rannych <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> wyjaśnić, jak wojna secesyjna wpłynęła na kondycję gospodarki amerykańskiej podać przykłady segregacji rasowej w USA wyjaśnić, w jakim celu biali Amerykanie utworzyli Ku Klux Klan wskazać na mapie Richmond, Gettysburg, Appomattox, Galveston, West Point, terytorium Konfederacji i Unii 	<p>amerykańskich milionerów</p> <ul style="list-style-type: none"> wyjaśnić, w jaki sposób Alaska została przyłączona do USA omówić politykę władz Stanów Zjednoczonych względem rdzennej ludności
Zjednoczenie Włoch (rozdz.15)	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> datę: 1861 postacie: Giuseppe Garibaldi, Wiktora Emanuela II główne etapy procesu zjednoczeniowego państwa, które sprzyjały zjednoczeniu, oraz te, które były przeciwnikami zjednoczenia Włoch 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> daty: 1858, 1859, 1860 postacie: Camilla Cavoura, Giuseppe Mazziniego, Henriego Dunanta <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> pojęcia: układ w Plombiers, Królestwo Obojga Sycylii, 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> daty: 1866, 1870 Henriego Dunanta, Franciszka II Burbona <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> pojęcia: dwie koncepcje zjednoczeniowe, Piemont, więzień Watykanu, Państwo Kościelne 	<p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> dlatego garybaldczycy zdobyli masowe poparcie społeczne dlatego Giuseppe Garibaldi zrezygnował z marzeń o republice włoskiej dlatego Turyn, a później Florencja były pierwszymi 	<p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> różnicę między tożsamością lokalną i tożsamością narodową dlatego walka Włochów o zjednoczenie stała się inspiracją i przykładem dla innych narodów Europy

	<ul style="list-style-type: none"> • skutki zjednoczenia Włoch <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcia: tożsamość narodowa, Piemont, <i>risorgimento</i>, plebiscyt, wyprawa tysiąca czerwonych koszul, Państwo Kościelne • dysproporcje w rozwoju gospodarczym państw włoskich <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • przedstawić etapy zjednoczenia Włoch 	<p>garybaldczycy, Czerwony Krzyż</p> <ul style="list-style-type: none"> • cel układu zawartego przez Piemont z Francją • wpływ rozwoju gospodarczego Królestwa Sardynii na objęcie przywództwa w procesie zjednoczeniowym • dlaczego Napoleon III zawarł pokój z Austrią z pominięciem Piemontczyków • przyczyny utworzenia organizacji Czerwonego Krzyża <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnić następstwa bitwy pod Solferino • wskazać na mapie Magentę, Solferino, Custozę, Piemont, Lombardię, Wenecję, Neapol 	<ul style="list-style-type: none"> • dlaczego sukcesy militarne czerwonych koszul zaniepokoiły Camilla Cavoura • dlaczego papież Pius IX ogłosił się więźniem Watykanu <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnić różnice między dwiema koncepcjami zjednoczenia Włoch • przedstawić wpływ Wiosny Ludów na idee zjednoczeniowe Włoch • opisać wyprawę tysiąca czerwonych koszul • scharakteryzować stosunek papieża Piusa IX do zjednoczenia Włoch • wskazać na mapie Kalabrię, Toskanię, Parmę, Modenę, trasę wyprawy tysiąca czerwonych koszul 	<p>stolicami zjednoczonych Włoch</p> <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • przedstawić znaczenie plebiscytów w procesie zjednoczeniowym • przedstawić proces zjednoczeniowy Włoch 	<p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • rozstrzygnąć, czy proces zjednoczenia Włoch stał w sprzeczności z ładem wiedeńskim
<p>Zjednoczenie Niemiec. Powstanie Austro-Węgier (rozd. 16)</p>	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • datę: 1871 • postacie: Ottona von Bismarcka, Wilhelma I Hohenzollerna • rolę Prus w zjednoczeniu Niemiec • dokonania Ottona von Bismarcka 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • daty: 1867, 1870–1871 • postacie: Napoleona III, Helmutha von Moltke <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcia: Małe Niemcy, Wielkie Niemcy, Związek Niemiecki, 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • daty: 1862, 1866 • postacie: Leopolda Hohenzollerna, Agenora Gołuchowskiego • wydarzenia, które doprowadziły do zjednoczenia Niemiec 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • datę: 1864 • postacie: Gyula Andrassyego • główne etapy zjednoczenia Niemiec <p>Uczeń rozumie:</p>	<p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcie: polityka <i>splendid isolation</i> (wspaniałego odosobnienia) <p>Uczeń potrafi:</p>

	<ul style="list-style-type: none"> • zmiany na mapie Europy, które dokonały się w latach 1866–1871 <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcia: III Republika Francuska, II Rzesza, Rzesza Niemiecka, kanclerz, unia realna, państwo dualistyczne, Austro-Węgry, autonomia, lojalizm • stwierdzenie Ottona von Bismarcka, że zjednoczenie dokona się „krwią i żelazem” <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • wymienić etapy zjednoczenia Niemiec w XIX w. 	<p>Związek Północnoniemiecki, depesza emska, preliminaria pokojowe, pokój we Frankfurcie nad Menem</p> <ul style="list-style-type: none"> • z czego wynikała różnica między dwiema koncepcjami zjednoczenia Niemiec • w jaki sposób depesza emska przyczyniła się do wybuchu wojny francusko-pruskiej • cel zorganizowania ceremonii proklamacji zjednoczonych Niemiec w sali Lustrzanej pałacu w Wersalu • przyczyny wprowadzenia monarchii dualistycznej Austro-Węgier <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • scharakteryzować dwie koncepcje zjednoczenia Niemiec • omówić rolę Ottona von Bismarcka w zjednoczeniu Niemiec • wyjaśnić, jakie konsekwencje dla Francji miała przegrana w wojnie z Prusami • przedstawić okoliczności powstania Austro-Węgier 	<p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcia: Bawaria, Księstwo Liechtensteinu, prowokacja, germanizacja, kulturkampf, Przedlitawia, Zalitawia • dlaczego Austria poniosła klęskę w wojnie z Prusami przyczyny braku poparcia dla zjednoczenia Niemiec przez Prusy ze strony krajów południa Niemiec <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnić przyczyny klęski Austrii w wojnie z Prusami • omówić cel powstania i organizację Związku Północnoniemieckiego • omówić rolę prowokacji w konflikcie francusko-pruskim z 1870 r. • wyjaśnić, jakie znaczenie dla dalszych relacji francusko-niemieckich mogło mieć ogłoszenie powstania Rzeszy Niemieckiej w sali 	<ul style="list-style-type: none"> • pojęcia: Szlezwik, Holsztyn • rolę konfliktu z Danią w procesie zjednoczenia Niemiec <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnić, dlaczego kwestia Szlezwiку i Holsztynu doprowadziła do wojny z Danią 	<ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnić, jaki wpływ na sytuację w Europie miało powstanie Rzeszy Niemieckiej w XIX w. • wyjaśnić rolę Agenora Gołuchowskiego w procesie liberalizacji Austrii • wyjaśnić, w jaki sposób herb monarchii habsburskiej odzwierciedla dualizm monarchii austro-węgierskiej • porównać procesy zjednoczeniowe Niemiec i Włoch • wskazać na mapie Szlezwik, Holsztyn, Sadową, Ems, Sedan, Metz, Frankfurt nad Menem, Bawarię, Przedlitawię i Zalitawię
--	---	--	---	---	---

			<p>Lustrzanej pałacu wersalskiego</p> <ul style="list-style-type: none"> wskazać wspólne i odrębne instytucje Austrii i Węgier 		
<p>Kolonializm w drugiej połowie XIX w. (rozdz. 17)</p>	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> daty: 1880, 1902 postacie: królowej Wiktorii, Mohandasa Karamchanda Gandhiego korzyści gospodarcze, które płynęły z posiadania kolonii największe mocarstwa kolonialne pod koniec XIX w. skutki kolonializmu <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> pojęcia: metropolia, ideologia kolonialna, rasizm, „wyścig o Afrykę”, Burowie, wojny burskie, Związek Południowej Afryki, cesarzowa Indii, europeizacja, imperializm dlaczego Indie były nazywane perłą w koronie brytyjskiej <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> omówić przyczyny kolonializmu w XIX w. wyjaśnić, kim byli Burowie 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> daty: 1880–1881, 1899–1902 postać: Cecila Johna Rhodesa <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> pojęcia: „rozdrapywanie Afryki”, pierwsza wojna burska, druga wojna burska, obozy koncentracyjne, eksterminacja, Transwał, Orania, Indyjski Kongres Narodowy jakie działania Cecil John Rhodes uznawał za „brzemień białego człowieka” dlaczego rewolucja przemysłowa w Europie przyczyniła się do rozwoju kolonializmu <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> scharakteryzować kolonizację w Afryce i Azji scharakteryzować stosunek Brytyjczyków do mieszkańców Indii 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> daty: 1857–1859, 1881–1899, 1884–1885 postacie: Belgów Leopolda II <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> pojęcia: kolonie, gubernator, powstanie sipajów na czym polegały formy protestu przeciw Brytyjczykom stosowane przez Gandhiego i jego zwolenników <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> przedstawić poglądy Cecila Johna Rhodesa na temat cywilizowania ludów Afryki i Azji wskazać na mapie kolonie angielskie i francuskie w Afryce i Azji wyjaśnić konsekwencje powstania sipajów 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> datę: 1887 <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> pojęcie: Związek Indochiński dlaczego Wietnamczycy nieprzychylnie traktowali chrześcijańskich misjonarzy <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> opisać najważniejsze konflikty kolonialne w drugiej połowie XIX w. wyjaśnić, jak doszło do powstania Związku Indochińskiego omówić różne formy organizacji kolonii 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> datę: 1840 <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> pojęcie: „ludzkie zoo” sens ideowy karykatury <i>Kolos Rhodesa</i> <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> rozstrzygnąć, czy stosunek państw kolonialnych do rdzennej ludności Afryki był oparty na wartościach chrześcijańskich, oraz uzasadnić swoją decyzję ocenić politykę Europejczyków względem rdzennej ludności kolonii ocenić politykę brytyjską względem ludności cywilnej w czasie drugiej wojny burskiej

	<ul style="list-style-type: none"> • przedstawić korzyści, które czerpała Wielka Brytania z posiadania Indii 	<ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnić przyczyny i konsekwencje wojen burskich 	<ul style="list-style-type: none"> • scharakteryzować formy walki Hindusów z kolonizatorami brytyjskimi 		
<p>Nowe mocarstwa kolonialne i rywalizacja na Dalekim Wschodzie (rozdz. 18)</p>	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • daty: 1839–1860, 1887, 1898, 1904–1905 • postać: Theodore’a Roosevelta • państwa, które do XIX w. miały kolonie na Dalekim Wschodzie • państwa, które pod koniec XIX w. przystąpiły do rywalizacji o kolonie na Dalekim Wschodzie • przyczyny i rezultat wojny hiszpańsko-amerykańskiej • państwa, które rywalizowały o strefy wpływów w Chinach • przyczyny wojny rosyjsko-japońskiej • postanowienia pokoju w Portsmouth <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcia: opium, wojny opiumowe, zasada „otwartych drzwi”, pokój w Portsmouth • cel przekopania Kanału Panamskiego <p>Uczeń potrafi:</p>	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • daty: 1839–1842, 1856–1860, 1914 • tereny, które zostały opanowane do XIX w. przez państwa kolonialne na Dalekim Wschodzie • tereny opanowane przez państwa, które pod koniec XIX w. przystąpiły do rywalizacji o kolonie na Dalekim Wschodzie • dokonania prezydenta USA Theodore’a Roosevelta <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcia: „republiki bananowe”, polityka izolacji, pierwsza wojna opiumowa, druga wojna opiumowa, „rozdarcie Chin” • cel polityki Theodore’a Roosevelta • dlaczego Chiny prowadziły politykę izolacji • dlaczego Rosja przegrała wojnę z Japonią 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • daty: 1899–1901 <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcia: dynastia mandzurska, powstanie bokserów • wpływ opium na społeczeństwo chińskie <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnić przyczyny powstania bokserów • wyjaśnić przyczyny i skutki wojen opiumowych • wskazać na mapie główne kierunki ekspansji nowych mocarstw kolonialnych na Dalekim Wschodzie 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • daty: 1851, 1887 • czas powstania baz morskich USA w Pearl Harbor i w zatoce Guantanamo <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcia: powstanie tajpingów • jaką rolę odegrały wydarzenia na Kubie w 1895 r. w polityce USA wobec Hiszpanii • jak funkcjonowały „republiki bananowe” <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • scharakteryzować rywalizację hiszpańsko-amerykańską o wpływy na Morzu Karaibskim • wyjaśnić, w jakich okolicznościach Kuba stała się państwem niepodległym • wyjaśnić przyczyny wybuchu powstania tajpingów 	<p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • rozstrzygnąć, czy Theodore’a Roosevelt realizował doktrynę Monroego, oraz uzasadnić odpowiedź • ocenić politykę kolonialną mocarstw wobec Chin • wyjaśnić, jak klęska Rosji w wojnie z Japonią wpłynęła na sytuację państwa i społeczeństwa rosyjskiego • wyjaśnić, jaką politykę wobec Korei prowadzili Japończycy • wskazać na mapie: Kanał Panamski, Pearl Harbor, zatokę Guantanamo, Kubę, Puerto rico, Chiny, Nankin, Hongkong, Tybet, Japonię, Kioto, Edo/Tokio, Port Artur, wyspę Cuszimę, Mukden, Portsmouth,

	<ul style="list-style-type: none"> • omówić przyczyny i skutki wojny hiszpańsko-amerykańskiej • omówić przyczyny wojny rosyjsko-japońskiej 	<p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnić, dlaczego Amerykanie zaczęli propagować zasadę „otwartych drzwi” wobec Chin 			półwysep Liaodong, Mandżurię, Koreę
Przemiany gospodarcze i społeczne w drugiej połowie XIX i na początku XX w. (rozdz. 19)	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • daty: 1867, 1895 • postacie: Thomasa Alvy Edisona, Alfreda Nobla, Piotra Curie, Marii Skłodowskiej-Curie, Wilhelma Roentgena, braci Orville’a i Wilbura Wright • najważniejsze osiągnięcia w nauce i technice drugiej połowy XIX i na początku XX w. • konsekwencje społeczne przemian gospodarczych w drugiej połowie XIX i na początku XX w. • kraje, które znalazły się w czołówce najlepiej rozwiniętych gospodarczo państw świata w drugiej połowie XIX i na początku XX w. <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcia: era elektryczności, silnik elektryczny, telefon, ropa, benzyna, dynamit, Nagroda Nobla, radioaktywność, 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • daty: 1853, 1876 • postacie: Aleksandra Grahama Bella, Ignacego Łukasiewicza, Rudolfa Diesela <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcia: destylacja nafty, olej napędowy, konstrukcje żelbetonowe, drapacze chmur, automobil, migracje międzykontynentalne, imigracja • dlaczego pierwsze wieżowce nazwano drapaczami chmur • wpływ stosowania nawozów sztucznych i mechanizacji na rozwój rolnictwa • przyczyny migracji ludności w drugiej połowie XIX i na początku XX w. <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • wymienić dziedziny, w których nastąpił największy postęp 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • daty: 1882, 1903, 1911 • postacie: Ludwika Pasteura, Karola Olszewskiego, Zygmunta Wróblewskiego, Williama Lindleya, Carla Benza, Gottlieba Daimlera <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcia: zjawisko naturalnej promieniotwórczości, pasteryzacja, wścieklizna, usługi turystyczne, adaptacja społeczna • wpływ wynalazków i przemian gospodarczych na życie ludzi w drugiej połowie XIX i na początku XX w. • przyczyny zmiany w czołówce najbardziej rozwiniętych gospodarczo państw świata w drugiej 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • datę: 1888 • postacie: Antoine’a Henri Becquerela, Johna Dunlopa <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcia: antyseptyka, dwusuwowy silnik spalinowy, silnik wysokoprężny, gumowa opona, bicykl, agenci przedsiębiorstw przewozowych <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • scharakteryzować rozwój komunikacji w drugiej połowie XIX i na początku XX w. • opisać wpływ postępu technologicznego na życie ludzi w drugiej połowie XIX i na początku XX w. • scharakteryzować procesy migracyjne na świecie w połowie XIX i na początku XX w. 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • postacie: Antoniego Mikulicz-Radeckiego, Edmunda Biernackiego <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcia: odczyn OB, curioterapia • znaczenie antyseptyki w medycynie <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • wymienić sposoby zastosowania odkryć naukowych Piotra Curie i Marii Skłodowskiej-Curie • ocenić wkład Polaków w rozwój nauki i techniki na świecie w drugiej połowie XIX i na początku XX w. • ocenić wpływ postępu technologicznego na środowisko naturalne w drugiej

	<p>melioracja, mechanizacja rolnictwa, migracja, wodociągi, szczepionka, promienie X, rad, polon, metro, aeroplan</p> <ul style="list-style-type: none"> dlaczego okres drugiej połowy XIX i początku XX w. nazywamy erą elektryczności <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> wymienić najważniejsze osiągnięcia w nauce i technice drugiej połowy XIX i początku XX w. 	<p>technologiczny w drugiej połowie XIX i na początku XX w.</p> <ul style="list-style-type: none"> opisać przemiany w rolnictwie i przemyśle w drugiej połowie XIX w. analizować źródła statystyczne 	<p>połowie XIX i na początku XX w.</p> <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> wyjaśnić, dlaczego USA stały się pierwszą gospodarką świata na początku XX w. 		<p>połowie XIX i na początku XX w.</p>
<p>Prądy kulturowe i ideowe w drugiej połowie XIX i na początku XX w. (rozdz. 20)</p>	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> daty: 1889, 1895 postacie: Karola Darwina, Józefa Konrada Korzeniowskiego/ Josepha Conrada, Bolesława Prusa, Claude'a Moneta, Vincenta van Gogha, braci Auguste'a i Louisa Lumière, Karola Marksa, Fryderyka Engelsa, Włodzimierza Lenina główne kierunki w sztuce drugiej połowy XIX i początku XX w. idee polityczne drugiej połowy XIX w. <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> pojęcia: teoria ewolucji, pozytywizm, impresjonizm, 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> datę: 1893 postacie: Karola Darwina, Emila Zoli, Wiktora Hugo, Fiodora Dostojewskiego, Lwa Tołstoja, Jacka Londona, Gustava Klimta, Emmeline Pankhurst <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> pojęcia: naturalizm, modernizm, secesja, prasa brukowa/prasa rewolwerowa, masowe partie polityczne, I Międzynarodówka, II Międzynarodówka, egoizm narodowy, sufrażystki wpływ nauki i rozwoju gospodarczego na kulturę 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> daty: 1891, 1896 postacie: Augusta Comte'a, Herberta Spencera, Gustawa Flauberta, Antoniego Czechowa, Marka Twaina, Leona XIII, Emmeline Pankhurst <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> pojęcia: scjentyzm, literatura fantastycznonaukowa, encyklika <i>Rerum novarum</i> znaczenie procesu demokratyzacji dla powstania partii masowych przyczyny narodzin nowatorskich 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> postacie: Karla Liebknechta, Róży Luksemburg, Eduarda Bernsteina, Alfreda Dreyfusa, Henryka Ibsena, Juliusza Verne'a, <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> pojęcia: historyzm, program erfurcki, rewolucjoniści, rewizjoniści/reformiści przyczyny rozwoju antysemityzmu w XIX w. <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> wyjaśnić różnice ideowe między 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> postacie: Charles'a Baudelaire'a, Paula Verlaine'a, Arthura Rimbaud, Bronisławy Skłodowskiej, Theodora Herzla <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> pojęcia: dekadentyzm, syjonizm znaczenie ruchu emancypacji kobiet przyczyny narodzin syjonizmu <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> scharakteryzować przemiany w kulturze w drugiej

	<p>analfabetyzm, szkoły koedukacyjne, kultura masowa, kinematograf, socjaldemokracja, nacjonalizm, antysemityzm, chadecja, emancypantki/entuzjastki</p> <ul style="list-style-type: none"> wpływ wprowadzenia obowiązku szkolnego na likwidację analfabetyzmu przyczyny powstania ruchu emancypacji kobiet <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> przedstawić idee polityczne drugiej połowy XIX w. 	<ul style="list-style-type: none"> dlaczego teoria ewolucji miała istotny wpływ na powstanie nowych prądów ideowych przyczyny powstania szkół koedukacyjnych znaczenie kina dla rozwoju kultury masowej <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> wyjaśnić, jaki wpływ na życie ludzi miało pojawienie się kultury masowej wyjaśnić przyczyny ustanowienia 1 maja międzynarodowym świętem ludzi pracy 	<p>tendencji w różnych dziedzinach sztuki</p> <ul style="list-style-type: none"> przyczyny wydania encykliki <i>Rerum novarum</i> <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> omówić wpływ pozytywizmu na literaturę i sztukę drugiej połowy XIX w. opisać zjawisko demokratyzacji przedstawić główne postulaty encykliki <i>Rerum novarum</i> omówić metody działania sufrażystek wskazać różnice w założeniach ideowych socjaldemokracji, narodowej demokracji oraz chadecji 	<p>rewolucjonistami i rewizjonistami</p> <ul style="list-style-type: none"> wyjaśnić, dlaczego Juliusza Verne'a nazywa się prekursorem fantastyki naukowej 	<p>połowie XIX i na początku XX w.</p>
Ziemie polskie w drugiej połowie XIX i na początku XX w.					
<p>Powstanie styczniowe (rozd. 21)</p>	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> daty: 22 I 1863, 1864 postacie: cara Aleksandra II, Aleksandra Wielopolskiego, Romualda Traugutta przyczyny wybuchu powstania styczniowego decyzje zawarte w <i>Manifeście</i> 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> daty: 1856, II 1861, X 1862 postacie: Jarosława Dąbrowskiego, Ludwika Mierosławskiego, Mariana Langiewicza <p>Uczeń rozumie:</p>	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> daty: II 1863, III 1864 postacie: Andrzeja Zamoyskiego, Zygmunta Padlewskiego, Leopolda Kronenberga, wielkiego księcia Konstantego 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> daty: VIII 1864 postacie: Aleksandra Sochaczewskiego, Michała Heidenreicha-Kruka, Józefa Hauke-Bosaka, François Rochebrune'a, Piusa IX, Stanisława 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> postacie: rabina Dow Ber Meiselsa, Jana Czerskiego, Aleksandra Czekanowskiego, Bronisława Piłsudskiego <p>Uczeń rozumie:</p>

	<p>Tymczasowego Rządu Narodowego</p> <ul style="list-style-type: none"> • skutki powstania styczniowego • przebieg i charakter działań zbrojnych w czasie powstania styczniowego <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcia: odwilż posewastopolska, Czerwoni, Biali, żałoba narodowa, stan wojenny, branka, Tymczasowy Rząd Narodowy, <i>Manifest</i>, dyktator, partyzantka, insurekcja, zsyłki, katorga, konfiskaty, ukazy uwłaszczeniowe • przyczyny ogłoszenia branki z inicjatywy Aleksandra Wielopolskiego • różnice w programach Białych i Czerwonych • konieczność prowadzenia walk partyzanckich przez powstańców <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • opisać przebieg powstania • przedstawić skutki powstania styczniowego 	<ul style="list-style-type: none"> • pojęcia: rewolucja moralna, manifestacje patriotyczne, kółka konspiracyjne, Komitet Miejski, Komitet Centralny Narodowy, państwo podziemne, Rząd Narodowy • oczekiwania i nadzieje Polaków związane z osobą cara Aleksandra II • cele polityki Aleksandra Wielopolskiego • cel organizowania manifestacji patriotycznych • dlaczego mogła pięciu poległych odgrywać istotną rolę w pamięci polskich patriotów w drugiej połowie XIX i na początku XX w. • znaczenie żałoby narodowej dla demonstrowania uczuć patriotycznych • skutki przyłączenia się Białych do powstania <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • omówić sytuację społeczno-polityczną w zaborze rosyjskim przed wybuchem powstania styczniowego • wyjaśnić symbolikę godła powstańczego 	<p>Romanowa, Michała Murawjowa, Fiodora Berga</p> <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcia: ugodowcy, tzw. żubry kresowe, Komisja Rządowa Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego, Towarzystwo Rolnicze, namiestnik, repolonizacja administracji sądownictwa, Szkoła Główna Warszawska, konwencja Alvenslebena • przyczyny i skutki zawarcia przez Rosję układu z Prusami zwanego konwencją Alvenslebena • dlaczego ogłoszenie ukazu carskiego o uwłaszczeniu chłopów miało istotne znaczenie dla upadku powstania <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • scharakteryzować organizację polskiego państwa podziemnego w czasie powstania styczniowego • wskazać na mapie główne tereny działań 	<p>Brzóska, Benedykta Dybowskiego</p> <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcia: Ziemia i Wolność, żuawi śmierci • dlaczego kwestia uwłaszczenia chłopów miała kluczowe znaczenie dla walk powstańczych <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • przedstawić stanowisko Aleksandra II w sprawie polskiej niepodległości • ocenić postawę i dokonania Romualda Traugutta • ocenić postawy społeczeństwa polskiego wobec powstania styczniowego • ocenić społeczne i ekonomiczne skutki uwłaszczenia chłopów w Królestwie Polskim • omówić stosunek rządów i narodów europejskich do powstania styczniowego 	<ul style="list-style-type: none"> • pojęcie: katorżnicy polska diaspora, powstanie zabajkalskie <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • omówić stosunek społeczności żydowskiej do sprawy polskiej w przededniu powstania styczniowego • wyjaśnić, dlaczego żuawi śmierci byli uważani za jeden z najlepszych oddziałów powstania styczniowego • scharakteryzować wkład polskich zesłańców w badania geologiczne Syberii • wyjaśnić, dlaczego Aleksandra Sochaczewskiego nazywamy malarzem syberyjskiej katorgi
--	--	--	--	---	---

			zbrojnych prowadzonych przez powstańców i miejsca najważniejszych bitew		
Królestwo Polskie i ziemie zabrane po powstaniu styczniowym (rozdz. 22)	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • daty: 1865, 1879–1897 • postać: Aleksandra Apuchtina • represje, które władze rosyjskie zastosowały wobec uczestników powstania styczniowego <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcia: represje, stan wojenny, katorga, konfiskata mienia, rusyfikacja, noc apuchtinowska, kurator oświaty <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • wymienić represje zastosowane przez władze rosyjskie wobec uczestników powstania styczniowego 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • daty: 1866–1869 • postaci: Aleksandra Hercena, papieża Leona XIII <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcia: unifikacja, przymusowe osiedlenie, depolonizacja, Kraj Nadwiślański • dlaczego rusyfikacja szkolnictwa spotkała się z brakiem akceptacji i buntem ze strony uczniów <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • omówić politykę rusyfikacji w Królestwie Polskim i na ziemiach zabranych • wyjaśnić na czym polegała unifikacja Królestwa Polskiego z Cesarstwem Rosyjskim • wymienić instytucje polskie zlikwidowane przez władze rosyjskie po upadku powstania styczniowego • scharakteryzować zmiany w szkolnictwie 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • daty: 1867, 1875 • postać: Stanisława Piotrowicza <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcia: język wykładowy, Carski Uniwersytet Warszawski, Kolegium Duchowne, kasata zakonów <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • wskazać podobieństwa i różnice w sytuacji Polaków w Królestwie Polskim i na ziemiach zabranych po powstaniu styczniowym • wyjaśnić, na czym polegała utrata autonomii przez Królestwo Polskie • wyjaśnić, na czym polegał proces depolonizacji w urzędach • wyjaśnić, dlaczego największy nacisk na rusyfikację kładziono w oświacie 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • postać: Adama Stanisława Krasieńskiego <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcia: konwersja, indywidualna strategia oporu, litewski ruch narodowy <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • scharakteryzować postawy Polaków wobec rusyfikacji • omówić politykę władz carskich wobec Kościoła katolickiego na ziemiach zabranych po upadku powstania styczniowego • omówić proces rusyfikacji widoczny w przestrzeni publicznej na przykładzie pałacu Staszica 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • postać: Piotra Żylińskiego <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • wymienić budowle, które wzniesiono w Warszawie po upadku powstania styczniowego, będące symbolami rosyjskiego panowania • ocenić skuteczność polityki rusyfikacji zastosowanej wobec polskiego społeczeństwa

		<p>na terenie Królestwa Polskiego w okresie tzw. nocy apuchtinowskiej</p> <ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnić, co miała symbolizować nazwa Kraj Nadwiślański, którą zastąpiono nazwą Królestwo Polskie 			
Ziemie zaborów austriackiego i pruskiego po powstaniu styczniowym (rozdz. 23)	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • daty: 1866, 1886, 1901 • postacie: Agenora Gołuchowskiego, Michała Drzymały <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcia: Sejm Krajowy, adres do tronu, polonizacja administracji, kulturkampf, germanizacja, Provinz Posen, Komisja Kolonizacyjna, strajk dzieci we Wrześni • na czym polegał protest Michała Drzymały • przyczyny ogłoszenia przez Sejm Krajowy adresu do tronu w 1866 r. • warunki funkcjonowania autonomii galicyjskiej <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • scharakteryzować politykę władz pruskich wobec nauczania w języku polskim 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • daty: 1873, 1876, 1885–1886 • postacie: Kazimierza Badeniego, Mieczysława Ledóchowskiego • formy walki mieszkańców zaboru pruskiego o zachowanie języka polskiego, religii i polskiego stanu posiadania <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcia: polski lojalizm, parcelacja, rugi pruskie • dlaczego polityka kulturkampfu miała na terenie zaboru pruskiego ostrze antypolskie • dlaczego rugi pruskie spotkały się z ostrym sprzeciwem opinii międzynarodowej <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • opisać postawy Polaków wobec germanizacji 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • daty: 1861, 1894 • postacie: Alfreda Potockiego, Michała Bobrzyńskiego <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcia: dyplom październikowy, patent lutowy, federalizacja, kraje koronne, parlament krajowy, autonomia, namiestnik, Rada Państwa, Koło Polskie, minister do spraw Galicji, Landtag, Reichstag, Związek Popierania Niemczyzny w Marchiach Wschodnich – Hakata (HKT), hakatyści <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • opisać postawy Polaków wobec polityki władz zaborczych w Galicji 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • datę: 1908 • postacie: Juliana Dunajewskiego, Bronisławy Śmidowicz <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcia: wybory kurialne, Wydział Krajowy, Rada Szkolna Krajowa, karty wyborcze, korupcja, ustawa kagańcowa • na czym polegały dalekosiężne skutki działalności Hakaty <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • przedstawić pozycję Polaków w monarchii Habsburgów • wyjaśnić sytuację międzynarodową państwa Habsburgów, w której doszło do wprowadzenia autonomii galicyjskiej 	<p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnić, jakie znaczenie dla zachowania tożsamości narodowej Polaków w Galicji miał dostęp do szkolnictwa, urzędów i sądownictwa w języku polskim • porównać politykę Prus i Austrii wobec mieszkańców dawnych ziem polskich

			<ul style="list-style-type: none"> • scharakteryzować politykę władz zaboru pruskiego wobec Polaków • opisać postawę arcybiskupa Mieczysława Ledóchowskiego wobec władz pruskich 		
Przemiany gospodarcze i społeczne na ziemiach polskich w drugiej połowie XIX w. (rozdz. 24)	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • datę: 1851 • postacie: Stanisława Lilpopa, Leopolda Kronenberga, Hipolita Cegielskiego • największe okręgi i ośrodki przemysłowe na ziemiach polskich w drugiej połowie XIX i na początku XX w. oraz gałęzie przemysłu, które się tam rozwijały <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcia: granica celna, Łódzki Okręg Przemysłowy, Zagłębie Dąbrowskie, Staropolski Okręg Przemysłowy, Bank Handlowy, urbanizacja, uwłaszczenie, modernizacja • znaczenie zniesienia granicy celnej z Rosją dla rozwoju gospodarczego Królestwa Polskiego 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • postacie: Karola Scheiblera, Izraela Poznańskiego • największe miasta na ziemiach polskich w drugiej połowie XIX i na początku XX w. <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcia: Białostocki Okręg Przemysłowy, Zagłębie Borysławskie, Zagłębie Krakowskie • znaczenie napływu kapitału zagranicznego w latach 70. XIX w. dla industrializacji Kongresówki <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • wymienić okręgi i ośrodki przemysłowe na ziemiach polskich w drugiej połowie XIX w. i wskazać je na mapie 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • postacie: Bernarda Hantkego, Piotra Wawrzyniaka <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcia: spółki parcelacyjne, spółdzielnie rolnicze • znaczenie rozwoju polskich przedsiębiorstw w Wielkopolsce dla budowania polskiej tożsamości narodowej pod zaborem pruskim • znaczenie krzewienia kultury rolnej dla modernizacji rolnictwa <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • scharakteryzować działalność gospodarczą Hipolita Cegielskiego • scharakteryzować kierunki polskiej emigracji zarobkowej 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • datę: 1889 • postacie: Ferdinanda Schichaua, Franciszka Stefczyka <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcia: struktura własności ziemi, serwituty, kultura rolna, rozdrobnione gospodarstwa, kasy pożyczkowo-zapomogowe, krakus • dlaczego Galicja do lat 80. XIX w. nie miała możliwości wkroczenia w fazę industrializacji • przyczyny różnic w rozwoju rolnictwa w poszczególnych zaborach <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • porównać zmiany społeczno-gospodarcze w poszczególnych zaborach 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • postacie: Konstantego Rudzkiego, Ludwika Zieleniewskiego <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • dlaczego serwituty stanowiły zagadnienie sporne między dworem i wsią <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • porównać warunki rozwoju przemysłu w zaborach pruskim i austriackim • rozstrzygnąć, czy słusznie Łódź uznano za jeden z symboli procesów urbanizacyjnych zachodzących na ziemiach polskich, i uzasadnić swoją odpowiedź

	<p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> wymienić przyczyny przemian gospodarczych w ziemiach polskich w drugiej połowie XIX w. 	<ul style="list-style-type: none"> omówić rolę Łódzkiego Okręgu Przemysłowego w rozwoju gospodarczym Królestwa Polskiego 	<p>w drugiej połowie XIX w.</p>	<ul style="list-style-type: none"> wskazać główne problemy przemysłu Galicji w latach 50. XIX w. wymienić główne problemy społeczne w Warszawie drugiej połowy XIX w. 	<ul style="list-style-type: none"> porównać proces urbanizacji w trzech zaborach scharakteryzować sytuację społeczno-gospodarczą na wsi w poszczególnych zaborach
<p>Ruchy polityczne na ziemiach polskich w drugiej połowie XIX i na początku XX w. (rozd. 25)</p>	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> daty: 1892, 1893, 1895, 1900 postacie: Aleksandra Świętochowskiego, Bolesława Limanowskiego, Józefa Piłsudskiego, Stanisława Wojciechowskiego, Róży Luksemburg, Romana Dmowskiego, Wojciecha Korfanteo, Wincentego Witosa partie polityczne powstałe w drugiej połowie XIX i na początku XX w. główne postulaty partii politycznych powstałych w drugiej połowie XIX i na początku XX w. głównych działaczy partii politycznych powstałych w drugiej połowie XIX i na początku XX w. <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> pojęcie: praca organiczna, praca u podstaw, pozytywiści/organicznicy, 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> daty: 1869, 1882 postacie: Michała Bobrzyńskiego, Ludwika Waryńskiego, Zygmunta Miłkowskiego, Juliana Marchlewskiego, Feliksa Dzierżyńskiego <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> pojęcia: stańczycy, <i>Teka Stańczyka</i>, trójlojalizm, liberałowie, Socjalno-Rewolucyjna Partia Proletariat – I Proletariat, ogólnoswiatowa rewolucja, bibuła, Socjaldemokracja Królestwa Polskiego i Litwy (SDKPiL), Liga Polska, Liga Narodowa (LN), asymilacja Żydów na czym polegała postawa legalistyczna cele, które stawiali sobie pozytywiści/organicznicy różnice programowe między PPS i SDKPiL 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> datę: 1897 postacie: Józefa Szujskiego, Stanisława Tarnowskiego, Stanisława Koźmiana, Ignacego Daszyńskiego, Jędrzeja Moraczewskiego, Hermana Liebermana, Zygmunta Balickiego, Marii i Bolesława Wysłouchów <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> pojęcia: „pokolenie niepokornych”, stronnictwo wszechpolskie, Związek Młodzieży Polskiej Zet (ZMP Zet), Uniwersytet Latający, Polskie Stronnictwo Ludowe (PSL), Polska Partia Socjaldemokratyczna Galicji i Śląska (PPSD) 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> postacie: Floriana Ziemiałkowskiego, Kazimierza Grocholskiego, Ludwika Kulczyckiego, Feliksa Perla, Stanisława Mendelсона, Jakuba Bojko, Jana Stapińskiego, Stanisława Stojałowskiego organy prasowe partii powstałych w drugiej połowie XIX i na początku XX w. <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> pojęcia: II Proletariat, Polskie Towarzystwo Gimnastyczne Sokół, PSL-Piast, PSL-Lewica, Stowarzyszenie Robotników Chrześcijańskich <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> omówić rolę Polskiego Towarzystwa Gimnastycznego Sokół 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> postacie: Tadeusza Regera, Edwarda Abramowskiego, Aleksandra Sulkiwicz, Ludwika Popławskiego <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> pojęcie: Towarzystwo Oświaty Narodowej (TON) <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> ocenić rezultaty polityki ugodowców w Królestwie Polskim w drugiej połowie XIX w. przedstawić sylwetki najważniejszych działaczy politycznych polskiej lewicy niepodległościowej

	<p>alfabetyzacja, emancypacja kobiet, strajk, terror, anarchizm, blankizm, Polska Partia Socjalistyczna, Socjaldemokracja Królestwa Polskiego (SDKP), Stronnictwo Narodowo-Demokratyczne (SND), Narodowa Demokracja, endecja, Stronnictwo Ludowe (SL)</p> <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> omówić programy pierwszych polskich partii politycznych działających pod zaborami 	<p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> omówić tezy zawarte w <i>Tece Stańczyka</i> przedstawić stosunek poszczególnych ugrupowań politycznych do kwestii niepodległościowej przedstawić główne postulaty dotyczące niepodległości prezentowane przez Ligę Polską 	<ul style="list-style-type: none"> dlatego Galicja stała się głównym ośrodkiem polskich konserwatystów dlatego na przełomie lat 70. i 80. XIX w. propozycje polskich liberałów i konserwatystów zaczęły się wyczerpywać dlatego początki ruchu ludowego związane są z Galicją różnice w programach pierwszych organizacji narodowych <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> wymienić cele, które stawiało sobie Polskie Stronnictwo Ludowe 	<p>w ruchu niepodległościowym</p> <ul style="list-style-type: none"> przedstawić proces formowania się nowoczesnych ruchów politycznych na ziemiach polskich 	
<p>Rewolucja 1905–1907 i polskie organizacje niepodległościowe (rozd. 26)</p>	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> daty: 1905–1907 postacie: Józefa Piłsudskiego, Romana Dmowskiego przyczyny i następstwa wybuchu rewolucji 1905–1907 w Rosji przyczyny i następstwa rewolucji 1905 r. na ziemiach polskich <p>Uczeń rozumie:</p>	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> daty: I 1905, 1908, 1910 postacie: Kazimierza Sosnkowskiego, Władysława Sikorskiego dlatego rewolucję 1905 r. w Królestwie Polskim nazywano „czwartym powstaniem” <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> pojęcia: Koło Polskie w Dumie, Związek Walki Czynnej (ZWC), 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> daty: 1881, X 1905 postać: Piotra Stołypina <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> pojęcia: ukaz tolerancyjny, manifest październikowy, kadeci, „krawaty Stołypina”, miry, ziemstwa, PPS-Frakcja Rewolucyjna, PPS-Lewica 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> daty: 1911, 1912 postać: Mariana Żegoty Januszajtisa <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> pojęcia: Zarzewiacy, Polskie Drużyny Strzeleckie, Polska Macierz Szkolna, Tymczasowa Komisja Skonfederowanych Stronnictw Niepodległościowych 	<p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> opisać cele najważniejszych organizacji niepodległościowych na ziemiach polskich działających przed wybuchem I wojny światowej

	<ul style="list-style-type: none"> pojęcia: „krwawa niedziela”, kalendarz juliański, petycja, Duma Państwowa, strajk szkolny, Organizacja Bojowa przyczyny odrodzenia nastrojów niepodległościowych <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> wyjaśnić wpływ rewolucji w Rosji 1905–1907 na sytuację Polaków w zaborze rosyjskim 	<p>Towarzystwo Strzelec, Związek Strzelecki</p> <ul style="list-style-type: none"> dlatego Roman Dmowski uważał Niemcy za głównego wroga Polski dlatego Galicja była głównym miejscem tworzenia organizacji niepodległościowych <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> przedstawić trzy wizje polityki względem caratu w 1905 r. – endecji, PPS i SDKPiL scharakteryzować działalność Organizacji Bojowej 	<ul style="list-style-type: none"> dlatego doszło do rozłamu w PPS dlatego endecy wzięli udział w wyborach do Dumy Państwowej <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> scharakteryzować przyczyny, przebieg i skutki rewolucji w Rosji 1905–1907 omówić konsekwencje rewolucji 1905 r. dla społeczeństwa polskiego pod zaborem rosyjskim 	<p>(TKSSN), komendant związków strzeleckich</p> <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> omówić działalność Polskiej Macierzy Szkolnej wyjaśnić stosunek polskich ugrupowań politycznych do wyborów do Dumy Państwowej scharakteryzować cele, skład i działalność TKSSN 	
<p>Kultura i nauka na ziemiach polskich w drugiej połowie XIX i na początku XX w. (rozdz. 27)</p>	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> datę: 1905 postacie: Henryka Sienkiewicza, Bolesława Prusa, Elizy Orzeszkowej, Marii Konopnickiej, Juliusza i Wojciecha Kossaków, Jana Matejki, Tadeusza Boya-Żeleńskiego, Stanisława Wyspiańskiego, Władysława Stanisława Reymonta, Stefana Żeromskiego, Stanisława Witkiewicza, Jacka Malczewskiego, Ignacego 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> datę: 1871 postacie: Maksymiliana Gierymskiego, Józefa Chełmońskiego, Aleksandra Gierymskiego, Olgi Boznańskiej, Józefa Mehoffera, Karola Szymanowskiego, Zygmunta Wróblewskiego, Karola Olszewskiego cechy sztuki polskiego pozytywizmu 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> postacie: Józefa Ignacego Kraszewskiego, Włodzimierza Tetmajera, Józefa Szujskiego, Tadeusza Korzona, Władysława Smoleńskiego <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> pojęcia: dekadentyzm, Zielony Balonik, Jama Michalika, symbolizm, krakowska szkoła historyczna, 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> datę: 1896 postacie: Stanisława Przybyszewskiego, Poli Negri <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> pojęcia: kultura masowa, fotoplastykon dlatego sport jest jednym z najważniejszych elementów kultury masowej <p>Uczeń potrafi:</p>	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> postacie: Jana Baudouin de Courtenaya, Ludwika Zamenhofs, Andrzeja Małkowskiego <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> pojęcia: ogrody jordanowskie, skauting <p>Uczeń potrafi:</p>

	<p>Jana Paderewskiego, Heleny Modrzejewskiej, Marii Skłodowskiej-Curie, Michała Bobrzyńskiego</p> <ul style="list-style-type: none"> • najważniejsze dzieła polskich pisarzy, malarzy, kompozytorów w drugiej połowie XIX i na początku XX w. • najważniejsze osiągnięcia Polaków w dziedzinie nauki w drugiej połowie XIX i na początku XX w. <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcia: Literacka Nagroda Nobla, „ku pokrzepieniu serc”, Młoda Polska, pozytywizm, witraże <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • wymienić pierwszych polskich laureatów Nagrody Nobla 	<ul style="list-style-type: none"> • wartości, do których odwoływali się twórcy młodopolscy <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcia: Akademia Umiejętności, historiografia • znaczenie twórczości Jana Matejki dla umacniania polskiej tożsamości narodowej <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • wymienić najważniejszych twórców literatury polskiej w drugiej połowie XIX i na początku XX w. oraz podać przykłady ich dzieł 	<p>warszawska szkoła historyczna</p> <ul style="list-style-type: none"> • dlaczego Kraków stał się stolicą twórców młodopolskich • rolę, jaką odgrywały towarzystwa naukowe <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • scharakteryzować główne nurty w sztuce polskiej w drugiej połowie XIX i na początku XX w. • wyjaśnić różnicę w postrzeganiu przyczyn upadku Rzeczypospolitej przez krakowską i warszawską szkołę historyczną 	<ul style="list-style-type: none"> • omówić rozwój kultury masowej na ziemiach polskich w drugiej połowie XIX i na początku XX w. • scharakteryzować rozwój polskiej nauki w drugiej połowie XIX i na początku XX w. 	<ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnić, dlaczego o dziełach Henryka Sienkiewicza zwykło się mówić, że powstały „ku pokrzepieniu serc” • rozstrzygnąć, czy słuszne jest stwierdzenie, że Maria Skłodowska-Curie przetrzała kobietom szlaki w świecie nauki, oraz uzasadnić swoją odpowiedź • porównać warunki rozwoju polskiej kultury w trzech zaborach
--	---	---	--	--	---

Wielka Wojna i okres międzywojenny

<p>O dominację w Europie i na świecie (rozdz. 28)</p>	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • daty: 1882, 1907 • postaci: Ottona von Bismarcka, Wilhelma I, Wilhelma II, Franciszka Józefa I, Aleksandra II, Aleksandra III, Mikołaja II 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • daty: 1873, 1879, 1881, 1904 <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcia: sojusz trzech cesarzy, sojusz w Schönbrunn, dwuprzymierze, <i>entente</i> 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • daty: 1877, 1878 <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcia: „chory człowiek Europy”, wojna rosyjsko-turecka, panslawizm, kongres pokojowy 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • daty: 1912, 1913 • postać: Bernharda von Bülowa <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcia: kocioł bałkański, I wojna 	<p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnić, jaką rolę wizerunkową odgrywało wybudowanie dwóch mostów upamiętniających sojusz francusko-rosyjski – w Paryżu
---	--	---	---	---	---

	<ul style="list-style-type: none"> • państwa, które zawarły trójporozumienie i trójprzymierze • konflikty, które zagrażały pokojowi na świecie na przełomie XIX i XX w. <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcia: suwerenność, trójprzymierze, konwencja wojskowa, trójporozumienie <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • wskazać na mapie państwa wchodzące w skład trójprzymierza i trójporozumienia 	<p><i>cordiale</i>, traktat trójcesarski, bismarckowski system sojuszy</p> <ul style="list-style-type: none"> • dlaczego Włosi przyjęli sojusz oferowany im przez II Rzeszę • co zaniepokoiło Rosję, gdy upubliczniono treść sojuszu dwuprzymierza • co spowodowało, że w 1904 r. Francja i Wielka Brytania przezwyciężyły wielowiekowy okres konfliktów i podpisały „serdeczne porozumienie” <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • wymienić główne postanowienia sojuszu w Schönbrunn • wyjaśnić, w jaki sposób sojusz trzech cesarzy z 1873 r. wpłynął na sytuację międzynarodową w Europie • scharakteryzować proces formowania się trójprzymierza • wymienić główne postanowienia aktu trójprzymierza • wymienić główne postanowienia <i>entente cordiale</i> 	<p>w Berlinie, „pigmeje Europy”</p> <ul style="list-style-type: none"> • dlaczego Turcję nazywano „chorym człowiekiem Europy” • przyczyny wybuchu wojny rosyjsko-tureckiej w 1877 r. • znaczenie idei panslawizmu dla konfliktu na Bałkanach • cel bismarckowskiego systemu sojuszy <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • omówić rolę trójprzymierza i trójporozumienia w kształtowaniu się sytuacji politycznej w Europie na przełomie XIX i XX w. 	<p>bałkańska, II wojna bałkańska, bałkanizacja</p> <ul style="list-style-type: none"> • co oznaczały słowa Bernharda von Bülowa „Nikogo nie chcemy postawić w cieniu, ale domagamy się naszego miejsca pod słońcem” <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • wskazać na mapie tereny będące punktami zapalnymi w polityce europejskiej w przededniu I wojny światowej • wyjaśnić, czym był kocioł bałkański i jaki miał wpływ na sytuację w Europie na początku XX w. 	<p>mostu Aleksandra III i w Petersburgu mostu Trójcy Świętej</p>
--	---	---	--	---	--

<p>Wielka Wojna 1914–1818 (rozd. 29)</p>	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • daty: 1914, 1917, 11 XI 1918 • postacie: arcyksięcia Franciszka Ferdynanda, Woodrowa Wilsona • bezpośrednie przyczyny wybuchu I wojny światowej • strony walczące i państwa uczestniczące w Wielkiej Wojnie • nowe środki walki użyte w czasie I wojny światowej • konsekwencje I wojny światowej <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcia: zamach, arcyksiążę, ultimatum, państwa centralne, ententa, alianci, I wojna światowa – Wielka Wojna, okopy, karabiny maszynowe, gazy bojowe, maski przeciwgazowe, czołgi (tanki), U-Booty, okręty podwodne, morale żołnierzy, dezercja, rady żołnierskie, rewolucja, rozejm w Compiègne • dlaczego zabicie arcyksięcia Franciszka Ferdynanda doprowadziło do wybuchu I wojny światowej 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • daty: 28 VI 1914, 28 VII 1914, III 1918 • postacie: Alfreda von Schlieffena, Helmutha von Moltke, Ferdynanda Focha <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcia: wojna pozycyjna, wojna błyskawiczna, wojna psychologiczna, nieograniczona wojna podwodna, samoloty rozpoznawcze, samoloty myśliwskie, sterowce, bombowce • na czym polegała wojna pozycyjna • dlaczego Włosi przyłączyli się do wojny po stronie ententy • dlaczego USA przystąpiły do I wojny światowej <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • scharakteryzować nastawienie Europejczyków do wojny • opisać przemiany w sztuce wojennej w latach 1914–1918 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • daty: VIII 1914, IX 1914, 1916 • postacie: Gawriła Principa, Aleksieja Brusilowa <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcia: bitwa nad rzeką Marną, bitwa nad Sommą, bitwa pod Verdun, bitwa pod Ypres, bitwa pod Tannenbergiem, bitwa pod Gorlicami, wojna manewrowa, druga bitwa nad Marną, ofensywa stu dni, wojna totalna, pokój w Brześciu nad Bugiem <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnić różnicę w charakterze działań zbrojnych na froncie wschodnim i zachodnim • wskazać na mapie przebieg frontów i miejsca największych bitew I wojny światowej 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • daty: 1915, VII–VIII 1918 • postać: Raymonda Poincare <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcia: bitwa na półwyspie Gallipoli, operacja desantowa, grypa hiszpanka, reglamentacja żywności, czarny rynek, ferment społeczny • cel bitwy na półwyspie Gallipoli <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnić przyczyny klęski państw centralnych w I wojnie światowej • scharakteryzować obraz powojennej Europy, uwzględniając sytuację społeczną, polityczną i gospodarczą 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • postacie: Augusta von Mackensena, Arthura Zimmermanna <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcie: eskadra La Fayette’a <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • rozstrzygnąć, czy Wielką Wojnę można uznać za najkrwawszy konflikt w historii, i uzasadnić odpowiedź • ocenić, czy słusznie bitwa pod Verdun jest uważana za jedną z największych tragedii w dziejach Francji • przedstawić rolę wojsk złożonych z Afroamerykanów i żołnierzy pochodzących z kolonii w działaniach I wojny światowej
--	---	--	---	---	---

	<p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> wskazać na mapie strony i państwa walczące w I wojnie światowej wskazać zwycięzców i pokonanych w Wielkiej Wojnie 				
<p>Rewolucje rosyjskie (rozdz. 30)</p>	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> datę: 1917 postacie: Mikołaja II, Włodzimierza Lenina dwie rewolucje rosyjskie, do których doszło w 1917 r. rezultat rewolucji lutowej i rewolucji październikowej <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> pojęcia: rewolucja lutowa, rewolucja październikowa, bolszewicy, Piotrogrodzka Rada Robotnicza i Żołnierska, Rząd Tymczasowy, dwuwładza, abdykacja, rady (sowiety), Związek Socjalistycznych Republik Sowieckich (ZSRS) <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> wyjaśnić przyczyny wybuchu rewolucji lutowej i październikowej pokazać na mapie zasięg terytorialny ZSRS w 1922 r. 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> daty: 8 III /23 II 1917, 6/7 XI / 24/25 X 1917, III 1918 postacie: Grigorija Rasputina, Aleksandra Kiereńskiego <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> pojęcia: mienszewicy, eserowcy, kadeci, Pałac Zimowy, Armia Czerwona, państwo federacyjne co doprowadziło do zamordowania mnicha Grigorija Rasputina dlaczego car Mikołaj II abdykował <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> omówić programy ugrupowań politycznych czasu rewolucji rosyjskich przedstawić rolę robotników w rewolucji lutowej scharakteryzować okres dwuwładzy w Rosji 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> daty: IV 1917 postać: Lwa Trockiego <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> pojęcia: tezy kwietniowe, bojówki militarne, Czerwona Gwardia, Rada Komisarzy Ludowych, dekret o pokoju, dekret o ziemi, rozpędzenie konstytuandy, eksport rewolucji, traktat pokojowy w Brześciu nad Bugiem dlaczego car Mikołaj II zmienił nazwę Petersburg na Piotrogród co doprowadziło do zamordowania cara Mikołaja II i jego rodziny <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> wyjaśnić, jaką rolę w przewrocie bolszewickim odegrały Niemcy 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> daty: 1918–1923 <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> pojęcia: dyktatura proletariatu, Mitteleuropa, czwórprzymierze dlaczego USA zdecydowały o wysłaniu ekspedycji wojskowej do Rosji <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> scharakteryzować dyktaturę proletariatu wyjaśnić, jaką rolę w sprawowaniu władzy przez bolszewików odgrywał terror 	<p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> rozstrzygnąć, czy bolszewicy w rzeczywistości byli reprezentantami ludu, oraz uzasadnić odpowiedź wyjaśnić, cel ekspedycji wojsk amerykańskich w Rosji omówić znaczenie pokoju brzeskiego dla dalszych losów Rosji

			<ul style="list-style-type: none"> • przedstawić postulaty zawarte w tezach kwietniowych • wymienić postanowienia dekretu o pokoju i dekretu o ziemi 		
Polacy w czasie Wielkiej Wojny (rozdz. 31)	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • daty: 5 XI 1916, 1917 • postacie: Romana Dmowskiego, Józefa Piłsudskiego, Józefa Hallera, Władysława Sikorskiego, Ignacego Jana Paderewskiego, Thomasa Woodrowa Wilsona <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcia: I Kompania Kadrowa, Komitet Narodowy Polski (KNP), Legiony Polskie, Akt 5 listopada, Armia Polska we Francji, Armia Hallera, 13. punkt orędzia prezydenta USA do Kongresu • dlaczego Polacy wzięli nadzieję na odzyskanie niepodległości z wybuchem Wielkiej Wojny <p>Uczeń potrafi:</p>	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • daty: 6 VIII 1914, 14 VIII 1914 • postacie: wielkiego księcia Mikołaja Mikołajewicza, Józefa Dowbora-Muśnickiego, Hansa von Beselera <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcia: odezwa, Legion Puławski, Legion Lubelski, Brygada Strzelców Polskich, I Korpus Polski, Ukraińska Republika Ludowa • dlaczego działania I Kompanii Kadrowej nie spotkały się z poparciem mieszkańców Królestwa Polskiego <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • wymienić obietnice wielkiego księcia Mikołaja Mikołajewicza zawarte w odezwie z sierpnia 1914 r. 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • daty: VII 1917, I 1918 • postacie: Zdzisława Lubomirskiego, Aleksandra Kakowskiego, Józefa Ostrowskiego <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcia: Deklaracja praw narodów Rosji, monarchia trialistyczna, Naczelny Komitet Narodowy (NKN), Komenda Legionów, komendant I Brygady, Polska Organizacja Wojskowa (POW), II i III Brygada Legionów Polskich, akt dwóch cesarzy, Rada Regencyjna, generał-gubernator, Polnische Wehrmacht, kryzys przysięgowy, internowanie • co było rzeczywistym celem bolszewików, 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • datę: 3 VI 1918 • postać: Józefa Kucharzewskiego • przyczyny, dla których Francja i Wielka Brytania wydały deklarację w sprawie polskiej dopiero w 1918 r. <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcia: błękitna armia, Kompania Bajończyków, Legia Cudzoziemska, Komitet Narodowy Polski w Lozannie, deklaracja Francji i Wielkiej Brytanii <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • omówić znaczenie dla Polaków 13. punktu orędzia prezydenta Wilsona • scharakteryzować stanowiska mocarstw wobec sprawy polskiej w latach 1914–1918 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • postacie: Zygmunta Wielopolskiego, Władysława Leopolda Jaworskiego, Leona Bilińskiego, Juliusza Leo <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • wskazać na mapie miejsca bitew stoczonych podczas Wielkiej Wojny z udziałem polskich legionistów • przedstawić rolę Legionów Polskich w działaniach zbrojnych w czasie I wojny światowej • określić straty ludnościowe poniesione przez Polaków w czasie I wojny światowej

	<ul style="list-style-type: none"> scharakteryzować orientacje polityczne Polaków przed wybuchem wojny 	<ul style="list-style-type: none"> wyjaśnić, jakie polskie siły polityczne poparły Rosję w 1914 r. wyjaśnić, jaką rolę miał pełnić Komitet Narodowy Polski powstały w 1914 r. wymienić polskie formacje, które walczyły u boku Rosji w czasie I wojny światowej wyjaśnić cel ogłoszenia Aktu 5 listopada oraz scharakteryzować decyzje w nim zawarte 	<p>gdy ogłaszali Deklarację praw narodów Rosji</p> <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> wyjaśnić, jak doszło do powstania I Kompanii Kadrowej oraz pokazać na mapie jej szlak bojowy ocenić decyzję Józefa Piłsudskiego, która doprowadziła do kryzysu przysięgowego 	<ul style="list-style-type: none"> wymienić trudności, z jakimi musieli się borykać mieszkańcy ziem polskich zniszczonych w czasie I wojny światowej 	
Koniec wojny i ład wersalski (rozd. 32)	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> datę: 1919 postacie: Thomasa Woodrowa Wilsona, Davida Lloyd George’a, Georges’a Clemenceau postanowienia traktatu wersalskiego państwa, których politycy tworzyli tzw. Wielką Czwórkę nowe państwa powstałe po I wojnie światowej <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> pojęcia: pacyfizm, konferencja pokojowa w Paryżu, plebiscyty, Liga Narodów, traktat wersalski, Wolne Miasto Gdańsk, strefa 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> daty: I 1919, 28 VI 1919 postać: Vottoria Emanuele’a Orlando <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> pojęcia: Republika Weimarska, Wielka Czwórka, zasada samostanowienia narodów, rewizjonizm, Zagłębie Saary, mały traktat wersalski, terytoria mandatowe, nowy układ geopolityczny, ład wersalski przyczyny rozpadu Austro-Węgier przyczyny powstania Republiki Weimarskiej 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> daty: 1922, 1925 <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> pojęcia: układ w Rapallo, układ w Locarno, pakt reński, Eupen, Malmédy, Szlezwik, Królestwo Serbów, Chorwatów, Słoweńców (SHS) przyczyny popularności idei pacyfistycznych dlaczego I wojna światowa wpłynęła na emancypację kobiet przyczyny decyzji o przeprowadzeniu plebiscytu na danym obszarze 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> daty: 1921–1922 <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> pojęcia: Republika Turecka dlaczego Liga Narodów nie spełniła pokładanych w niej nadziei dlaczego układ w Rapallo stanowił zagrożenie dla ładu wersalskiego <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> scharakteryzować znaczenie paktu reńskiego dla pokoju w Europie 	<p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> rozstrzygnąć, czy do konferencji paryskiej można odnieść stwierdzenie, że nieobecni nie mają racji, a silniejszy może więcej, oraz uzasadnić odpowiedź wyjaśnić, czym był mały traktat wersalski wyjaśnić, dlaczego o traktacie pokojowym podpisanym w Wersalu mówiono, że „stworzył nową wojnę”

	<p>zdemilitaryzowana, reparacje wojenne</p> <ul style="list-style-type: none"> • cel utworzenia Ligi Narodów <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • wymienić postanowienia traktatu wersalskiego • wymienić główne postanowienia traktatu wersalskiego dotyczące Niemiec 	<ul style="list-style-type: none"> • przyczyny utraty pozycji światowych liderów przez Wielką Brytanię i Francję • dlaczego delegacja Rosji nie została zaproszona na konferencję paryską • zasady systemu bezpieczeństwa postulowane przez prezydenta Wilsona <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnić, dlaczego postanowienia traktatu wersalskiego miały dla Niemiec istotne konsekwencje gospodarcze • wskazać na mapie nowe państwa powstałe w wyniku rozpadu Austro-Węgier • wskazać na mapie nowe państwa, które powstały z ziem Cesarstwa Rosyjskiego 	<ul style="list-style-type: none"> • różnicę w stanowisku Francji i Wielkiej Brytanii w stosunku do Niemiec na konferencji paryskiej • cel podpisania tzw. małego traktatu wersalskiego <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnić, czym był system wersalski i jakie miał znaczenie dla polityki międzynarodowej • przedstawić zmiany na mapie politycznej świata po I wojnie światowej 		
Gospodarka w dwudziestoleciu międzywojennym (rozd. 33)	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • daty: 1929 • postać: Franklina Delano Roosevelta <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcia: system kartkowy, inflacja, hiperinflacja, akcje, giełda, wielki kryzys, bezrobocie, koniunktura 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • daty: 1933, 1935 • postać: Henry’ego Forda <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcia: nadprodukcja, spekulacje, krach na giełdzie w Nowym Jorku, „czarny czwartek”, nożyce cen 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • daty: 24 X 1929 • postać: Ala Capone <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcia: prohibicja, interwencjonizm • dlaczego prohibicja przyczyniła się do 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • postać: Johna Maynarda Keynesa <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcia: pauperyzacja, stopa bezrobocia, neomerkantylizm, ceny dumpingowe, „wioski Hoovera” 	<p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • wymienić społeczne i polityczne skutki wielkiego kryzysu gospodarczego na świecie

	<p>gospodarcza, ustawodawstwo socjalne, New Deal</p> <ul style="list-style-type: none"> • jakie działania państwa przyczyniają się do wzrostu inflacji • dlaczego skutki kryzysu, który rozpoczął się w USA, szybko odczuły państwa europejskie <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • wymienić przyczyny wielkiego kryzysu gospodarczego 	<ul style="list-style-type: none"> • dlaczego Stany Zjednoczone stały się najsilniejszą gospodarką świata po I wojnie światowej <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • opisać sytuację społeczno-gospodarczą na świecie po Wielkiej Wojnie • omówić przebieg „czarnego czwartku” 	<p>wzrostu przestępczości zorganizowanej</p> <ul style="list-style-type: none"> • dlaczego dochodziło do licznych samobójstw właścicieli firm <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • przedstawić dobre i złe strony wprowadzenia prohibicji przez władze amerykańskie • omówić przebieg „czarnego czwartku” • scharakteryzować założenia planu New Deal 	<ul style="list-style-type: none"> • dlaczego państwa zaczęły stosować politykę neomerkantylną • dlaczego załamanie gospodarcze doprowadziło do kryzysu demokracji parlamentarnej <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • przedstawić przebieg wielkiego kryzysu • wyjaśnić, w jaki sposób New Deal przyczynił się do wyjścia USA z zapaści gospodarczej 	
Faszyzm we Włoszech (rozd. 34)	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • datę: 1922 • postać: Benita Mussoliniego <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcia: demagog, populizm, rządy autokratyczne (autorytarne), faszyzm, marsz czarnych koszul, marsz na Rzym, dyktator, wódz – duce <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • wymienić przyczyny odejścia części państw europejskich od demokratycznego modelu władzy 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • datę: 1921, 1925, • postać: Giacomina Matteottiego <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcia: Narodowa Partia Faszystowska (PNF), mactwa, państwo totalitarne, Wielka Rada Faszystowska • dlaczego faszyci po przejęciu władzy wprowadzili program robót publicznych <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • scharakteryzować drogę Benita Mussoliniego do władzy 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • datę: 1923 • postać: Wiktora Emanuela III <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcia: Milicja Faszystowska, kult wodza (kult jednostki), Balilla <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • omówić politykę wewnętrzną faszystowskich Włoch • wyjaśnić, dlaczego faszystom zależało na tym, aby mieć wpływ na wychowanie dzieci i młodzieży 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • datę: 1929 <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcia: „ukradzione zwycięstwo”, pakt laterański, Państwo Watykańskie, eksterytorialność, konkordat <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnić, na czym polegał fenomen popularności i kultu Mussoliniego we Włoszech • przedstawić pozycję Kościoła katolickiego w państwie włoskim 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • postać: Gabriela d’Annunzio <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • zinterpretować wypowiedź Gabriela d’Annunzio, o ukradzionym (Włochom) zwycięstwie” • wymienić czynniki, które umożliwiły przejęcie władzy dyktatorom w Europie

	<ul style="list-style-type: none"> wymienić główne założenia doktryny faszystowskiej 	<ul style="list-style-type: none"> podać główne cele polityki włoskiej po przejściu władzy przez faszystów 		<ul style="list-style-type: none"> scharakteryzować politykę faszystowskich Włoch względem Kościoła katolickiego 	
Nazizm. Niemcy Hitlera (rozdz. 35)	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> daty: 1920, 1933 postać: Adolfa Hitlera <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> pojęcia: Narodowosocjalistyczna Niemiecka Partia Robotnicza (NSDAP), narodowy socjalizm, nazizm, rasizm, III Rzesza, państwo totalitarne, kanclerz, Führer, antysemityzm, obozy koncentracyjne, Tajna Policja – Gestapo, propaganda, indoktrynacja na jakich działaniach włoskich faszystów wzorował się Hitler, organizując pucz w Monachium <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> wymienić cechy państwa totalitarnego na przykładzie III Rzeszy 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> daty: 1919, 1923, 1925, 1926, 1929 postacie: Wilhelma II, Ericha Ludendorffa <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> pojęcia: Republika Weimarska, rewizja traktatu wersalskiego, hiperinflacja, reforma walutowa, okupacja Zagłębia Ruhry, traktat w Locarno, Liga Narodów, pucz w Monachium, <i>Mein Kampf</i>, Oddziały Ochronne (SS) o czym świadczyło przystąpienie Niemiec do Ligi Narodów <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> wyjaśnić, w jakich okolicznościach Adolf Hitler doszedł do władzy omówić główne założenia ideologii nazistowskiej zawarte w <i>Mein Kampf</i> 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> daty: 1934, 1935 postacie: Gustava Stresemanna, Ernsta Röhmema <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> pojęcia: Oddziały Szturmowe (SA), „nadludzie”, „rasa panów”, „przestrzeń życiowa”, Reichstag, delegalizacja, noc długich noży, ustawy norymberskie wpływ problemów gospodarczych Republiki Weimarskiej na wzrost popularności partii prawicowych jak Hitler wykorzystał politycznie podpalenie Reichstagu przyczyny zorganizowania nocy długich noży <p>Uczeń potrafi:</p>	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> datę: 1938 postacie: Josepha Goebbelsa, Paula von Hindenburga <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> pojęcia: Hitlerjugend, Związek Niemieckich Dziewcząt, <i>gleichschaltung</i>, Główny Urząd Bezpieczeństwa Rzeszy, aryżacja, pogrom, „noc kryształowa” <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> opisać sytuację w Niemczech po Wielkiej Wojnie omówić wpływ partii nazistowskiej na życie społeczne w Niemczech omów politykę nazistów wobec Żydów przedstawić rolę propagandy w działaniach nazistów 	<p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> przedstawić model społeczeństwa i narodu, jaki propagowali naziści rozstrzygnąć, czy istnieje związek między wzrostem popularności NSDAP w Niemczech a kryzysem gospodarczym, oraz uzasadnić odpowiedź

			<ul style="list-style-type: none"> • ocenić politykę kanclerza Gustava Stresemanna • przedstawić drogę Adolfa Hitlera do władzy 	<ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnić, dlaczego naziści kładli duży nacisk na wychowanie dzieci i młodzieży w duchu narodowego socjalizmu 	
Komunizm w ZSRS (rozdz. 36)	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • daty: 1922, 1924, 1939 • postacie: Józefa Stalina, Lwa Trockiego, Feliksa Dzierżyńskiego <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcia: Związek Socjalistycznych Republik Sowieckich (ZSRS), komunista, Ludowy Komisariat Spraw Wewnętrznych (NKWD), kolektywizacja rolnictwa, sowchozy, kołchozy, kułak, Wielki Głód <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • scharakteryzować ustrój ZSRS 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • datę: 1921 • postacie: Aleksieja Stachanowa, Wiaczesława Mołotowa <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcia: walka klasowa, Czeka – policja polityczna, Państwowy Zarząd Polityczny (GPU), komunizm wojenny, dekret o ziemi, nacjonalizacja, Nowa Polityka Ekonomiczna (NEP), gospodarka komunistyczna, upaństwowienie środków produkcji, gospodarka planowa • czym charakteryzowała się gospodarka komunistyczna • dlaczego wielki nacisk kładziono na rozwój przemysłu ciężkiego, w tym zbrojeniowego <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • porównać politykę gospodarczą państwa 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • daty: 1930, 1932–1933, 1936, 1937–1938 • postacie: Gienricha Jagody, Nikołaja Jeżowa, Aleksandra Sołżenicyna, Siergieja Kirowa <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcia: Rada Komisarzy Ludowych, Wszechzwiązkowa Komunistyczna Partia (bolszewików) WKP(b), wielka czystka, procesy pokazowe, operacja polska, łagry, Gułag – Główny Zarząd Poprawczych Obozów, Archipelag Gułag • jaką rolę pełnił Gułag • pretekst, który posłużył Stalinowi do rozpoczęcia wielkiej czystki • cel, któremu służyły procesy pokazowe 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • daty: 1934, 1935, 23 VIII 1939 • postacie: Michała Tuchaczewskiego, Iwana Majskiego <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcia: pieriedyszka, propaganda, ruch stachanowski, inwigilacja, paszporty wewnętrzne, indoktrynacja ideologiczna, ateizacja społeczeństwa, socrealizm, dwustronne układy, układ o nieagresji, pakt Ribbentrop–Mołotow • cele ruchu stachanowskiego • dlaczego władze ZSRS walczyły z Cerkwią prawosławną <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • omówić politykę zagraniczną ZSRS • wymienić elementy polityki komunistów, 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • postać: Andrieja Wyszyńskiego <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcia: Kanał Białomorsko-Bałtycki, „człowiek sowiecki” <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • opisać zmiany w życiu społecznym i gospodarczym w ZSRS w latach 1922–1939 • ocenić działalność Feliksa Dzierżyńskiego w ZSRS

		<p>radzieckiego w okresie komunizmu wojennego i NEP-u</p> <ul style="list-style-type: none"> wyjaśnić, dlaczego Józef Stalin zwalczał Lwa Trockiego, oraz w jaki sposób go pokonał 	<ul style="list-style-type: none"> dlaczego kolektywizacja rolnictwa doprowadziła do śmierci milionów ludzi przyczyny Wielkiego Głodu na Ukrainie <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> wyjaśnić, dlaczego polityka gospodarcza ZSRS po dojściu Józefa Stalina do władzy spotykała się z negatywnym nastawieniem społeczeństwa omówić politykę władz sowieckich wobec chłopów ukraińskich w latach 1932–1933 wyjaśnić cel i przedstawić rezultaty operacji polskiej 	<p>które wskazują, że ZSRS był państwem totalitarnym</p> <ul style="list-style-type: none"> wymienić postanowienia układu o nieagresji między ZSRS i III Rzeszą wymienić główne cechy socrealizmu wyjaśnić sposoby walki z konkurentami politycznymi, które stosował Stalin 	
<p>Na drodze do II wojny światowej (rozdz. 37)</p>	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> daty: III 1938, IX 1938, 23 VIII 1939 postacie: Benito Mussoliniego, Adolfa Hitlera, Neville’a Chamberlaina, Joachima von Ribbentropa, Wiaczesława Mołotowa <p>Uczeń rozumie:</p>	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> daty: 1936, III 1938, IX 1938, III 1939 postać: Édouarda Daladiera <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> pojęcia: remilitaryzacja Nadrenii, Anschluss, Zaolzie, Protektorat Czech i Moraw, Ruś Zakarpacka, Słowacja 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> daty: 1936–1939, 1937 <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> pojęcia: oś Berlin–Rzym, pakt antykominternowski, oś Berlin–Rzym–Tokio, pakt stalowy <p>Uczeń potrafi:</p>	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> daty: 1931, 1933, 1935 postacie: cesarza Hirohito <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> wymienić wydarzenia, które w drugiej połowie lat 30. mogły świadczyć o tym, że świat podąża w kierunku nowej wojny 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> postacie: Konrada Henleina, Edvarda Beneša <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> scharakteryzować ekspansywną politykę III Rzeszy w latach 30. XX w.

	<ul style="list-style-type: none"> pojęcia: Wehrmacht, Linia Maginota, polityka appeasementu, konferencja w Monachium, Kraj Sudecki, układ monachijski, rozbiór Czechosłowacji, niemiecko-sowiecki układ o nieagresji, pakt Ribbentrop–Mołotow, tajny protokół, upadek systemu wersalskiego, eksterytorialna autostrada, Wolne Miasto Gdańsk <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> wymienić uczestników i przedstawić postanowienia konferencji w Monachium wymienić żądania III Rzeszy wysuwane pod adresem Polski 	<p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> przedstawić, jak doszło do zaboru Austrii przez III Rzeszę wyjaśnić, jak doszło do rozbioru Czechosłowacji omówić postanowienia zawarte w tajnym protokole paktu Ribbentrop–Mołotow wyjaśnić, na czym polegała polityka appeasementu prowadzona przez mocarstwa zachodnie 	<ul style="list-style-type: none"> omówić znaczenie osi Berlin– Rzym–Tokio dla polityki międzynarodowej wskazać na mapie główne punkty zapalne europejskiej polityki w latach 1933–1939 		
Nauka i kultura w dwudziestoleciu międzywojennym (rozd. 38)	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> postacie: Henry’ego Forda, Aleksandra Fleminga, Ludwika Hirszfelda, Alberta Einsteina, Irène Joliot-Curie, Jeana Frédérica Joliot-Curie, Tomasza Manna, Alberta Camusa, Michaiła Bułhakowa, Salvadora Dalego <p>Uczeń rozumie :</p>	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> daty: 1928 postacie: Bertolta Brechta, Władimira Majakowskiego, George’a Gershwina, Jaroslava Haška, Ericha Marii Remarque’a <p>Uczeń rozumie :</p> <ul style="list-style-type: none"> pojęcia: zeppelin, sonary aktywne, teoria kwantowa, sztuczna 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> daty: 1927 postacie: Coco Chanel, Charliego Chaplina, Poli Negri, Greta Garbo, Marleny Dietrich, Charlesa Lindbergha, Borysa Pasternaka, Siergieja Prokofiewa <p>Uczeń rozumie :</p> <ul style="list-style-type: none"> pojęcia: kubizm, ekspresjonizm, futurizm, 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> daty: 1937 postacie: Freda Astaire’a, Tamary Łempickiej, Zygmunta Freuda, Igora Strawińskiego <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> omówić wpływ rozwoju radia i telewizji na przekaz informacji 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> postacie: Izaaka Babla, Béli Bartóka <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> opisać, jak zmieniał się krajobraz miast w okresie dwudziestolecia międzywojennego wyjaśnić, na czym polegał wpływ nowych technologii – fotografii i filmu –

	<ul style="list-style-type: none"> • pojęcia: laicyzacja, konsumpcjonizm, kryzys wartości, relatywizm moralny, masowa produkcja, międzykontynentalne linie pasażerskie, transatlantyki, radar, elektryfikacja, hydroelektrownie, radioodbiorniki, telewizja, insulina, antybiotyki, penicylina, grupy krwi, przetaczanie krwi, komiksy <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • omówić rozwój nowych środków transportu w dwudziestoleciu międzywojennym • wymienić główne osiągnięcia nauki i techniki w dwudziestoleciu międzywojennym 	<p>promieniotwórczość, modernizm, jazz, kultura masowa</p> <ul style="list-style-type: none"> • wpływ Wielkiej Wojny na kulturę • dlaczego jazz zdobył popularność <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • przedstawić zmiany, które zaszły w medycynie w dwudziestoleciu międzywojennym 	<p>abstrakcjonizm, konstruktywizm, dadaizm, surrealizm, stolica mody, muzyka symfoniczna</p> <ul style="list-style-type: none"> • wpływ emancypacji kobiet na zmiany w modzie <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • omówić zmiany w modzie dwudziestolecia międzywojennego • wymienić nowe kierunki w sztuce dwudziestolecia międzywojennego i ich twórców 	<p>w dwudziestoleciu międzywojennym</p> <ul style="list-style-type: none"> • opisać wpływ kultury masowej na życie społeczne • przedstawić przemiany zachodzące w kinematografii w latach 20. i 30. XX w. • wymienić kierunek w architekturze, który dominował w dwudziestoleciu międzywojennym, i go scharakteryzować 	<p>na rozwój sztuki awangardowej</p>
--	--	---	---	---	--------------------------------------

II Rzeczpospolita

<p>Odrodzenie się Polski w 1918 r. (rozd. 39)</p>	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • daty: 11 XI 1918 • postacie: Józefa Piłsudskiego, Romana Dmowskiego, Ignacego Jana Paderewskiego, Ignacego Daszyńskiego, 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • daty: 10 XI 1918, 17 XI 1918, 22 XI 1918 • postacie: Jędrzeja Moraczewskiego, Aleksandry Szczerbińskiej (Piłsudskiej) 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • datę: 1 XI 1918, 7 XI 1918, 27 XII 1918 • postacie: Franciszka Ratajczaka, Józefa Dowbora- 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • datę: I 1919 <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • dlaczego Józef Piłsudski uznał, że mimo różnicy poglądów powinien 	<p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnić, w jakich okolicznościach doszło do odrodzenia się państwa polskiego • omówić rolę Orłąt Lwowskich
---	--	---	--	--	---

	<p>Wojciecha Korfatego, Wincentego Witosa</p> <ul style="list-style-type: none"> ojców i matki polskiej niepodległości <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> pojęcia: Rada Regencyjna, manifest, polskie ośrodki lokalnej władzy, Komitet Narodowy Polski (KNP), powstanie wielkopolskie, rząd koalicyjny <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> wyjaśnić okoliczności wybuchu powstania wielkopolskiego wyjaśnić, dlaczego 11 XI 1918 r. uznano za początek II Rzeczypospolitej 	<ul style="list-style-type: none"> kompetencje Tymczasowego Naczelnika Państwa <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> pojęcia: Rada Narodowa Księstwa Cieszyńskiego, Polska Komisja Likwidacyjna, Orłęta Lwowskie, pierwszy polski centralny ośrodek władzy, Tymczasowy Naczelnik Państwa <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> opisać proces kształtowania się lokalnych ośrodków polskich władz przed 11 XI 1918 r. przedstawić proces powstawania polskich władz centralnych przedstawić program reform rządu Jędrzeja Moraczewskiego 	<p>Muśnickiego, Herberta Hoovera</p> <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> pojęcia: Tymczasowy Rząd Ludowy Republiki Polskiej, dwuwładza, Naczelna Rada Ludowa dłaczego doszło do walk na terenie Galicji Wschodniej <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> omówić wizję Polski opisaną w manifestie Tymczasowego Rządu Republiki Polskiej omówić rolę Komitetu Narodowego Polskiego w procesie tworzenia się niepodległego państwa polskiego przedstawić przyczyny, przebieg i skutki powstania wielkopolskiego 	<p>porozumieć się z Romanem Dmowskim</p> <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> wyjaśnić cel wysłania przez Józefa Piłsudskiego telegramu informującego o powstaniu państwa polskiego do państw ententy wyjaśnić, jakie korzyści w polityce wewnętrznej i zagranicznej przyniosło objęcie funkcji premiera przez Ignacego Jana Paderewskiego scharakteryzować udział Józefa Piłsudskiego w kształtowanie się niepodległego państwa polskiego 	<p>w budowie polskiego patriotyzmu w dwudziestoleciu międzywojennym</p> <ul style="list-style-type: none"> omówić, w jaki sposób była kultywowana pamięć o powstańcach wielkopolskich w II Rzeczypospolitej
<p>Kształtowanie się północno-zachodniej i południowej granicy Polski (rozd. 40)</p>	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> daty: 1919, 1920, 1921 postać: Wojciecha Korfatego rezultaty plebiscytów na Warmii, Mazurach, Powiślu, Górnym Śląsku przyczyny wybuchu powstań śląskich 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> daty: II 1920, VII 1920 postać: Józefa Hallera <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> pojęcia: Pomorze Wschodnie, zaślubiny z morzem 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> daty: VIII 1919, VIII 1920, III 1921, V–VII 1921 postać: Stanisława Szeptyckiego <p>Uczeń rozumie:</p>	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> postać: Władysława Grabskiego <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> pojęcia: Księstwo Cieszyńskie, Rada Ambasadorów, Spisz, 	<p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> omówić proces kształtowania się granic między Polską a Niemcami i Czechosłowacją po Wielkiej Wojnie ocenić skuteczność działań polskich

	<p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcia: traktat wersalski, plebiscyty, Warmia, Mazury, Powiśle, pierwsze powstanie śląskie, strajk, drugie powstanie śląskie, Górny Śląsk, trzecie powstanie śląskie <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • przedstawić decyzje traktatu wersalskiego dotyczące granic Polski • wskazać na mapie obszary, na których zgodnie z decyzjami traktatu wersalskiego miały się odbyć plebiscyty • wymienić przyczyny i konsekwencje trzech powstań śląskich 	<ul style="list-style-type: none"> • przyczyny różnicy w opiniach Francji i Wielkiej Brytanii na temat przyszłości Górnego Śląska po Wielkiej Wojnie • sytuację społeczno-gospodarczą na Górnym Śląsku • znaczenie Górnego Śląska dla gospodarki polskiej i niemieckiej <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • scharakteryzować stanowisko Francji i Wielkiej Brytanii wobec terenów spornych między Polską i Niemcami na konferencji w Paryżu • wyjaśnić, dlaczego zorganizowano symboliczne zaślubiny Polski z morzem • wyjaśnić, w jakiej sytuacji międzynarodowej znajdowała się Polska, gdy odbywał się plebiscyt na Warmii, Mazurach i Powiślu • omówić rezultat plebiscytu na Warmii, Mazurach i Powiślu 	<ul style="list-style-type: none"> • pojęcia: komisarz plebiscytowy, komisariaty plebiscytowe, wojska alianckie, rejencja opolska, bitwa o Górę św. Anny, Rada Ligi Narodów, pociągi pancerne <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • wskazać na mapie zasięg działań zbrojnych w czasie trzech powstań śląskich • przedstawić rolę Wojciecha Korfańskiego w działaniach mających na celu przyłączenie do Polski Górnego Śląska • omówić wyniki plebiscytu na Górnym Śląsku i decyzje Rady Ligi Narodów o podziale Górnego Śląska • wskazać na mapie przebieg granicy polsko-niemieckiej na Górnym Śląsku 	<p>Orawa, konferencja w Spa</p> <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnić, dlaczego Rada Ambasadorów podjęła decyzję o nieprzeprowadzeniu plebiscytu na terenie Śląska Cieszyńskiego i jak ta decyzja wpłynęła na stosunki Polski z Czechosłowacją 	<p>władz państwowych w sprawie plebiscytów na Warmii, Mazurach, Powiślu i Górnym Śląsku</p> <ul style="list-style-type: none"> • ocenić wpływ powstań śląskich na przebieg granicy z Niemcami
Walka o wschodnią	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • daty: 1920, 1921 	<p>Uczeń zna:</p>	<p>Uczeń zna:</p>	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • datę: 1922 	<p>Uczeń zna:</p>

<p>granicę Polski (rozdz. 41)</p>	<ul style="list-style-type: none"> • postacie: Romana Dmowskiego, Józefa Piłsudskiego <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcia: koncepcja inkorporacyjna, koncepcja federacyjna, Rosja bolszewicka, Bitwa Warszawska, pokój ryski <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • omówić koncepcje odbudowy państwa polskiego – inkorporacyjną i federacyjną • omówić postanowienia traktatu ryskiego • wskazać na mapie przebieg granicy wschodniej II Rzeczypospolitej ustalonej na mocy traktatu ryskiego 	<ul style="list-style-type: none"> • daty: XI 1918, IV 1920, 13–25 VIII 1920 • postacie: Symona Petlury, George’a Curzona, Józefa Hallera <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcia: linia Dmowskiego, Ukraińska Republika Ludowa (URL), antyrosyjskie przedmurze, wyprawa kijowska, Cud nad Wisłą, linia Curzona • dlaczego Bitwa Warszawska została nazwana przez endecję Cudem nad Wisłą <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnić, jaką rolę w relacjach polsko-ukraińskich odegrał pakt Piłsudski–Petlura • opisać przebieg wojny polsko-bolszewickiej • wyjaśnić znaczenie wyprawy kijowskiej dla przebiegu wojny polsko-bolszewickiej • wskazać na mapie przebieg tzw. linii Curzona i wyjaśnić, jak została ona wytyczona 	<ul style="list-style-type: none"> • daty: X 1920, 18 III 1921 • postacie: Lucjana Żeligowskiego, Siemiona Budionnego, Michaiła Tuchaczewskiego, Ignacego Skorupki <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcia: Armia Ochotnicza, wojna ojczyzniana, ład wersalsko-ryski, „bunt” Żeligowskiego <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnić, jak postawa księdza Ignacego Skorupki wpłynęła na polskich żołnierzy w czasie bitwy pod Ossowem • wyjaśnić, w jakich okolicznościach została przyłączona do Polski Wileńszczyzna • wyjaśnić, jaki wpływ na relacje polsko-litewskie wywarły działania gen. Lucjana Żeligowskiego 	<ul style="list-style-type: none"> • postać: Juliana Marchlewskiego, Feliksa Dzierżyńskiego, Tadeusza Rozwadowskiego <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcia: Tymczasowy Komitet Rewolucyjny Polski, obrona Zadwórze – polskie Termopile, 18 najważniejszych bitew w dziejach świata, „państwo znikąd” • dlaczego obrona Zadwórze nazywana jest polskimi Termopilami <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnić, w jakim celu utworzono Tymczasowy Komitet Rewolucyjny Polski w Białymstoku • scharakteryzować ostateczny przebieg granic II Rzeczypospolitej (stan z 1922 r.) • wymienić państwa, z którymi graniczyła II Rzeczypospolita, i wyjaśnić, z którymi z nich Polska miała przyjazne stosunki 	<ul style="list-style-type: none"> • postać: Czesława Mączyńskiego <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • scharakteryzować proces formowania wschodniej granicy II Rzeczypospolitej • rozstrzygnąć, czy słuszne jest stwierdzenie, że Piłsudski dążył do zdobycia Wilna z osobistych pobudek, oraz uzasadnić odpowiedź
-----------------------------------	--	--	---	--	--

<p>Kształtowanie się ustroju II Rzeczypospolitej (rozdz. 42)</p>	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • daty: 1918, 17 III 1921, 1922 • postacie: Józefa Piłsudskiego, Ignacego Jana Paderewskiego, Gabriela Narutowicza <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcia: Sejm Ustawodawczy, Tymczasowy Naczelnik Państwa, ordynacja wyborcza, wybory pięcioprzymiotnikowe: równe, powszechne, tajne, proporcjonalne, bezpośrednie, prawa wyborcze kobiet, Naczelnik Państwa, konstytucja marcowa, władza ustawodawcza, władza wykonawcza, władza sądownicza, prezydent, sejm, senat, kadencja, inicjatywa ustawodawcza, projekty ustaw <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • wymienić najważniejsze prawa i obowiązki obywateli II Rzeczypospolitej zapisane w konstytucji marcowej • wymienić organy władzy państwowej w świetle konstytucji marcowej 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • daty: 26 I 1919, 20 II 1919 • postać: Stanisława Wojciechowskiego <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcia: mandat poselski, jednoizbowy sejm, mała konstytucja, Komisja Konstytucyjna, Zgromadzenie Narodowe, marszałek Polski, odpowiedzialność parlamentarna, wotum nieufności, zaprzysiężenie, mord polityczny, reforma skarbowa i walutowa <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • omówić ordynację wyborczą do Sejmu Ustawodawczego • wyjaśnić, na jakich zasadach opierał się ustrój II Rzeczypospolitej w pierwszych latach po odzyskaniu niepodległości • wymienić uprawnienia, które przysługiwały Naczelnikowi Państwa • omówić znaczenie małej konstytucji dla ustroju II Rzeczypospolitej 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • daty: 9 XII 1922, 16 XII 1922 • postacie: Władysława Grabskiego, Wincentego Witosa, Władysława Sikorskiego <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcia: Stronnictwo Chrześcijańsko-Narodowe (chadecja), blok polityczny, Chrześcijański Związek Jedności Narodowej (Chjena), PSL-Piast, PPS, PSL-Wyzwolenie, Związek Proletariatu Miast i Wsi • dlaczego Józef Piłsudski nie chciał kandydować na stanowisko prezydenta Rzeczypospolitej • przyczyny ataków politycznych na Gabriela Narutowicza <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • porównać kompetencje Tymczasowego Naczelnika Państwa i Naczelnika Państwa • wyjaśnić, jakie kwestie wywoływały 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • datę: V 1923 • postacie: Maurycego Zamoyskiego, Eligiusza Niewiadomskiego <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcia: pakt lanckoroński, rząd Chjeno-Piasta, rząd fachowców <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnić okoliczności, w których został zamordowany pierwszy prezydent Rzeczypospolitej Gabriel Narutowicz • wyjaśnić, jakie czynniki wpłynęły na wybór Stanisława Wojciechowskiego na prezydenta • wyjaśnić cel zawarcia paktu lanckorońskiego • wyjaśnić zadania, które stanęły przed rządem fachowców powołanym w 1924 r. 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • postacie: Zofii Moraczewskiej, Ireny Kosmowskiej, Gabrieli Balickiej <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • scharakteryzować życie parlamentarne II Rzeczypospolitej w pierwszych latach jej istnienia
--	--	--	--	--	---

			<p>najwięcej sporów w trakcie pracy Komisji Konstytucyjnej</p> <ul style="list-style-type: none"> • przedstawić założenia ustrojowe państwa polskiego w świetle konstytucji marcowej • wymienić najważniejsze partie i ugrupowania kandydujące do sejmu w listopadzie 1922 r. i scharakteryzować ich programy 		
Przewrót majowy 1926 r. i rządu sanacji (rozdz. 43)	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • daty: 1926, 1935 • postacie: Józefa Piłsudskiego, Wincentego Witosa, Stanisława Wojciechowskiego, Ignacego Mościckiego, Romana Dmowskiego, Wojciecha Korfatego, Ignacego Jana Paderewskiego, Józefa Hallera <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcia: kryzys demokracji parlamentarnej, piłsudczycy, zamach stanu, przewrót majowy, bratobójcza walka, konstytucja kwietniowa 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • daty: XI 1925, 12–15 V 1926, VIII 1926, 23 IV 1935 • postacie: Lucjana Żeligowskiego, Macieja Rataja, Kazimierza Bartla, Edwarda Rydza-Śmigłego <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcia: partyjniactwo, rząd koalicji Chjeno-Piasta, zamaskowana dyktatura, nowela sierpniowa, Generalny Inspektorat Sił Zbrojnych (GISZ), sanacja – nieformalny obóz polityczny, opozycja, Bezpartyjny Blok 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • daty: 1930, 12 V 1935 • postacie: Józefa Malczewskiego, Tadeusza Rozwadowskiego, Walerego Sławka <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcia: Centrolew, proces brzeski, „cuda nad urną”, wybory brzeskie, brutalizacja życia politycznego, obóz odosobnienia dla więźniów politycznych w Berezie Kartuskiej, cenzura prewencyjna, dekompozycja obozu piłsudczyków, 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • daty: 1936, 1937 • postacie: Włodzimierza Zagórskiego, Kazimierza Bagińskiego, Adama Ciołkosza, Hermana Liebermana, Adama Koca <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcia: Organizacja Ukraińskich Nacjonalistów (OUN), Obóz Zjednoczenia Narodowego – tzw. Ozon <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • scharakteryzować dekompozycję obozu 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • postacie: Bronisława Pierackiego, Kazimierza Świtalskiego <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • zabrać głos w dyskusji: „Józef Piłsudski – wzór cnót patriotycznych, genialny wódz i mąż stanu czy bezwzględny autokrata?”

	<p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> wymienić przyczyny przewrotu majowego wymienić zasady ustrojowe państwa zawarte w konstytucji kwietniowej 	<p>Współpracy z Rządem (BBWR), pułkownicy, fałszerstwa wyborcze, bezwzględna większość, legalizacja rządów autokratycznych</p> <ul style="list-style-type: none"> dlatego PPS poparła przewrót majowy <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> wskazać przyczyny wycofania się Józefa Piłsudskiego z życia politycznego wymienić decyzje zawarte w tzw. noweli sierpniowej scharakteryzować ustrój Rzeczypospolitej w świetle konstytucji kwietniowej 	<p>reelekcja, obóz belwederski</p> <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> wyjaśnić, w jakim celu Piłsudski wskazał Ignacego Mościckiego jako kandydata na prezydenta omówić politykę wewnętrzną obozu sanacji po przewrocie majowym wymienić partie, które utworzyły Centrolew wskazać działania sanacji, które podczas wyborów brzeskich świadczyły o autorytarnym charakterze władzy w Polsce 	<p>sanacji po śmierci Piłsudskiego</p> <ul style="list-style-type: none"> omówić proces konsolidacji opozycji w latach 30. XX w. 	
<p>Polska polityka zagraniczna (rozdz. 44)</p>	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> datę: 1939 postacie: Józefa Piłsudskiego, Józefa Becka, Joachima von Ribbentropa <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> pojęcia: polityka równowagi, polityka równych odległości, pakt o nieagresji z ZSRS, 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> daty: 1932, 1934, 1938 <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> pojęcia: jawna deklaracja o przyjaźni, tajny układ polityczny, konwencja wojskowa, składnica broni, placówka wojskowa, strategia defensywna, Zaolzie, „szakal Europy”, traktat 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> daty: 1921, 1925 <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> pojęcia: „bękart traktatu wersalskiego”, państwo sezonowe, koncepcja międzymorza, dwustronny pakt polityczny i wojskowy, 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> daty: 1928, 1929, 1933, 5 V 1939 <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> pojęcia: pakt Brianda-Kellogga, protokół Litwinowa, wojna prewencyjna, pakt czterech dlatego Józef Beck zaprotestował 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> postać: Aleksandra Skrzyńskiego <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> dlatego francuska strategia defensywna wobec Niemiec wpływała na stosunki polsko-francuskie

	<p>rewizjonistyczne plany Niemiec, polsko-niemiecka deklaracja o niestosowaniu przemocy, ultimatum, polsko-brytyjski układ sojuszniczy, „korytarz”, żądania niemieckie</p> <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnić, czym była polityka równowagi i równych odległości • wymienić żądania niemieckie wobec Polski 	<p>w Locarno, gwarancja nienaruszalności granic, parafowanie, wypowiedzenie deklaracji o niestosowaniu przemocy</p> <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • wymienić główne postanowienia paktu o nieagresji między Polską a ZSRS • omówić założenia polsko-niemieckiej deklaracji o niestosowaniu przemocy 	<p>sygnatariusze, zamrożone relacje, umowa o rozstrzygnięciu zatargów granicznych na drodze pokojowej, wojna celna</p> <ul style="list-style-type: none"> • cel koncepcji międzymorza i przyczynę niepowodzenia jej realizacji • dlaczego sytuacja polskiej mniejszości narodowej w Niemczech komplikowała stosunki polsko-niemieckie • przyczynę zmiany postawy Berlina wobec Polski w 1933 r. <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • scharakteryzować międzynarodową pozycję Polski po Wielkiej Wojnie • omówić politykę zagraniczną Polski wobec sąsiadów 	<p>przeciwko paktowi czterech</p> <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • przedstawić główne sojusze polityczne II Rzeczypospolitej • ocenić decyzję polskiego rządu o zajęciu Zaolzia w 1938 r. 	<p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • przedstawić relacje polsko-francuskie w dwudziestoleciu międzywojennym
<p>Gospodarka i społeczeństwo II Rzeczypospolitej (rozdz. 45)</p>	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • daty: 1922, 1924, 1937–1939 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • datę: 1928 • postać: Tadeusza Wendy <p>Uczeń rozumie:</p>	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • daty: 1926–1933 <p>Uczeń rozumie:</p>	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • postaci: Tadeusza Hołównki, Bronisława Pierackiego 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • postać: Henryka Józefowskiego <p>Uczeń rozumie:</p>

	<ul style="list-style-type: none"> postacie: Władysław Grabskiego, Eugeniusza Kwiatkowskiego <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> pojęcia: port w Gdyni, reforma skarbowa, reforma walutowa, złoty polski, marka polska, hiperinflacja, Centralny Okręg Przemysłowy (COP), widły rzek Wisły i Sanu <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> wyjaśnić, dlaczego budowa portu w Gdyni była dla Polski koniecznością wymienić główne działania i decyzje gospodarcze Władysława Grabskiego i Eugeniusza Kwiatkowskiego 	<ul style="list-style-type: none"> pojęcia: Polska A, Polska B, oceaniczna linia pasażerska, tabor kolejowy, Polskie Koleje Państwowe, Polskie Linie Lotnicze LOT, wojna celna z Niemcami, ogólnoświatowy kryzys gospodarczy, bezrobocie, zadłużenie państwa, zapomogi, 4-letni plan inwestycyjny, mniejszości narodowe, państwo wielonarodowe <ul style="list-style-type: none"> przyczyny lokalizacji COP <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> wyjaśnić, dlaczego umownie kraj dzielono na Polskę A i Polskę B oraz wskazać granicę między tymi strefami wyjaśnić, dlaczego sejm przyznał nadzwyczajne uprawnienia rządowi kierowanemu przez Władysława Grabskiego wymienić problemy gospodarcze i społeczne, które były spuścizną zaborów i rezultatem Wielkiej Wojny oraz wojny z bolszewikami omówić rozwój transportu w II Rzeczypospolitej 	<ul style="list-style-type: none"> pojęcia: magistrała węglowa, zrównoważenie budżetu, stabilność waluty, zacofanie kultury rolnej, przeludnienie wsi, struktura zatrudnienia, urbanizacja, syjoniści, nastroje antysemickie, deflacja, strajk chłopski, lukstorpeda, głód ziemi <ul style="list-style-type: none"> dlaczego w ramach COP rozwijano przemysł zbrojeniowy dlaczego wielki kryzys gospodarczy trwał w Polsce dłużej niż w Europie Zachodniej <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> omówić przebieg wielkiego kryzysu gospodarczego w Polsce opisać działania państwa służące walce z wielkim kryzysem gospodarczym wymienić gałęzie przemysłu rozwijane w II Rzeczypospolitej po 1935 r. oraz ośrodki przemysłowe powstałe w jej granicach 	<p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> pojęcia: getto ławkowe, <i>numerus clausus</i>, Organizacja Ukraińskich Nacjonalistów (OUN), pacyfikacje ukraińskich wsi, 15-letni plan rozbudowy Polski <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> omówić etapy planu 15-letniego omówić strukturę narodowościową II Rzeczypospolitej omówić reformy i inwestycje gospodarcze podejmowane przez państwo polskie w okresie dwudziestolecia międzywojennego ocenić zróżnicowanie poziomu urbanizacji na obszarze Polski i omówić jego przyczyny wyjaśnić, jakie znaczenie dla polskiej gospodarki miały działania Władysława Grabskiego i Eugeniusza Kwiatkowskiego 	<ul style="list-style-type: none"> pojęcie: jidysz, asymilacja, polonizacja <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> przedstawić główne problemy gospodarcze Polski w latach 1918–1939 rozstrzygnąć, czy słusznie złoty polski uznano za jedną z najbardziej stabilnych walut międzywojennej Europy, oraz uzasadnić odpowiedź opisać pozycję mniejszości narodowych w społeczeństwie polskim na przykładzie Żydów i Ukraińców
--	---	--	--	---	--

		<ul style="list-style-type: none"> • scharakteryzować strukturę społeczną II Rzeczypospolitej • wskazać na mapie obszar COP 	<ul style="list-style-type: none"> • wskazać na mapie ośrodki gospodarcze i inwestycje powstałe na obszarze COP 		
Nauka i kultura II Rzeczypospolitej (rozd. 46)	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • datę: 1924 • postaci: Władysława Stanisława Reymonta, Stanisława Ignacego Witkiewicza, Stefana Żeromskiego, Marii Dąbrowskiej, Jarosława Iwaszkiewicza, Kazimierza Wierzyńskiego, Antoniego Słonimskiego, Juliana Tuwima, Brunona Schulza, Witolda Gombrowicza, Czesława Miłosza, Konstantego Ildefonsa Gałczyńskiego, Bolesława Leśmiana <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcia: obowiązkowa bezpłatna szkoła powszechna, Literacka Nagroda Nobla, Skamander <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • scharakteryzować główne nurty w literaturze polskiej dwudziestolecia 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • datę: 1932 • postaci: Janusza Jędrzejewicza, Stefana Banacha, Mariana Rejewskiego, Henryka Żygalskiego, Jerzego Różyckiego, Marii Pawlikowskiej-Jasnorzewskiej, Kazimierzy Iłakowiczówny <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcia: analfabetyzm, reforma jędrzejewiczowska, trójstopniowość nauczania, lwowska szkoła matematyczna, kryptolog, międzynarodowe ekranizacja powieści, Enigma • rozumie przyczyny różnicowania poziomu analfabetyzmu w Polsce dwudziestolecia międzywojennego <p>Uczeń potrafi:</p>	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • daty: 1928, 1932 • postaci: Rudolfa Weigla, Tadeusza Makowskiego, Jan Cybisa, Władysława Strzebińskiego, Mai Berezowskiej, Franciszka Xawerego Dunikowskiego, Melchiora Wańkowicza, Tadeusza Boya-Żeleńskiego, Jana Kiepury, Haliny Konopackiej, Janusza Kusocińskiego, Stanisławy Walasiewiczówny, Stanisława Marusarza <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcia: tyfus plamisty, Akademia Górnicza, Szkoła Główna Handlowa, Szkoła Główna Gospodarstwa Wiejskiego, ekspresjonizm, 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • daty: 1927, 1935 • postaci: Stanisława Pigonia, Władysława Konopczyńskiego, Tadeusza Kotarbińskiego, Władysława Tatarkiewicza, Adolfa Dymy, Maksymiliana Marii Kolbego, Jadwigi Smosarskiej, Hanki Ordonówny, Eugeniusza Bodo <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcia: modernizm, konkursy pianistyczne im. Fryderyka Chopina, międzynarodowe konkursy skrzypcowe im. Henryka Wieniawskiego, Polski Komitet Igrzysk Olimpijskich, Instytut Radowy w Warszawie <p>Uczeń potrafi:</p>	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • postać: Tadeusza Dołęgi-Mostowicza <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcie: szkoły dwujęzyczne <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • scharakteryzować system edukacji w Polsce w latach 1918–1939 • wyjaśnić cel tworzenia szkół dwujęzycznych

	<p>międzywojennego i jej reprezentantów</p>	<ul style="list-style-type: none"> • omówić reformę jędrzejewiczowską • wymienić twórców lwowskiej szkoły matematycznej • wyjaśnić, na czym polegało najważniejsze osiągnięcie polskich kryptologów 	<p>malarstwo abstrakcyjne</p> <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • wymienić uczelnie wyższe w II Rzeczypospolitej • omówić osiągnięcia medyczne Rudolfa Weigla • wymienić kierunki w sztuce polskiej okresu dwudziestolecia międzywojennego i ich przedstawiciele • omówić osiągnięcia polskich sportowców okresu dwudziestolecia międzywojennego 	<ul style="list-style-type: none"> • omówić rozwój polskiej kinematografii w dwudziestoleciu międzywojennym • wyjaśnić, jaki wkład w otwarcie Instytutu Radowego w Warszawie miała Maria Skłodowska-Curie 	
--	---	--	--	---	--